



## Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας

### Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Αττικής

*Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Αττικής  
«Social Network Αττική»*

**«ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ  
ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ»**

**Οκτώβριος 2024**



Με τη συγχρηματοδότηση  
της Ευρωπαϊκής Ένωσης



## Περιεχόμενα

Εισαγωγή .....	3
<b>Κεφάλαιο 1<sup>ο</sup> : Η σημασία της πρόληψης – Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας</b> .....	4
1.1 Εννοιολογική προσέγγιση της πρόληψης .....	4
1.2 Σύντομη ιστορική αναδρομή έναρξης της πρόληψης στην Ελλάδα .....	5
1.3 Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας... ..	6
1.4 Ο ρόλος του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ) στα Κέντρα Πρόληψης ....	15
1.5 Τα Κέντρα Πρόληψης της Περιφέρειας Αττικής .....	17
<b>Κεφάλαιο 2<sup>ο</sup> : Μεθοδολογία της έρευνας</b> .....	19
2.1 Σκοπός της έρευνας – Ερευνητικά Ερωτήματα .....	19
2.2 Μεθοδολογική προσέγγιση.....	19
2.3 Δείγμα.....	20
2.4 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων .....	21
2.5 Ερευνητικό Εργαλείο .....	21
2.6 Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων.....	23
2.7 Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας .....	24
<b>Κεφάλαιο 3<sup>ο</sup>: Βασικά ευρήματα της έρευνας - Ανάλυση Συνεντεύξεων</b> .....	25
3.1 Θεματική ανάλυση δεδομένων.....	25
3.2 Ερευνητικοί άξονες και ερευνητικά ερωτήματα .....	29
<b>Κεφάλαιο 4<sup>ο</sup> : Συμπεράσματα - Προτάσεις</b> .....	42
Βιβλιογραφία.....	44
Παράρτημα Ι-Ερωτηματολόγιο Έρευνας.....	46

## Περιεχόμενα Πινάκων

Πίνακας 1: Θεματική ανάλυση-Κωδικοποίηση συνεντεύξεων των επιστημονικά υπεύθυνων των Κέντρων Πρόληψης .....	26
Πίνακας 2:Παρεχόμενες υπηρεσίες των Κέντρων Πρόληψης.....	31

## Εισαγωγή

Η αύξηση των εξαρτήσεων και των προβλημάτων ψυχικής υγείας στις σύγχρονες κοινωνίες έχει αναδείξει την ανάγκη αποτελεσματικών προγραμμάτων και δράσεων πρόληψης. Στην Περιφέρεια Αττικής, όπου η πληθυσμιακή πυκνότητα και οι κοινωνικές προκλήσεις είναι ιδιαίτερα έντονες, τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας (εφεξής Κέντρα Πρόληψης), διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προαγωγή της υγείας και στην κοινωνική ευημερία.

Τα Κέντρα Πρόληψης λειτουργούν ως σημεία αναφοράς για την εκπαίδευση, την οικογένεια και την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών. Η πρόληψη και η προαγωγή της ψυχικής υγείας είναι δύο ξεχωριστές θεματικές με τις οποίες ασχολούνται τα Κέντρα Πρόληψης, αλλά παράλληλα είναι και αλληλένδετες έννοιες που απαιτούν πολυδιάστατες προσεγγίσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις των εξαρτήσεων και της ψυχοκοινωνικής υγείας.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να παρουσιάσει και να αναλύσει τη λειτουργία, τις δράσεις και τη συμβολή των Κέντρων Πρόληψης στην Αττική. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη μορφή συνεντεύξεων στους επιστημονικά υπεύθυνους των Κέντρων Πρόληψης της Περιφέρειας Αττικής και εστιάζει σε θέματα στελέχωσης, δράσεων, αποτελεσμάτων των προγραμμάτων τους, καθώς και προτάσεων βελτίωσης του θεσμού.

Στο 1<sup>ο</sup> Κεφάλαιο αναλύονται εισαγωγικές έννοιες της πρόληψης, αναφέρεται το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τα Κέντρα Πρόληψης, τη στελέχωση με επιστημονικές ειδικότητες, τον ρόλο και τις δράσεις που πραγματοποιούν.

Στο 2<sup>ο</sup> Κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα έρευνα.

Στο 3<sup>ο</sup> Κεφάλαιο γίνεται η ανάλυση των ερωτημάτων που τέθηκαν στους επιστημονικά υπεύθυνους των Κέντρων και στο τελευταίο κεφάλαιο αναδεικνύονται τα συμπεράσματά και οι προτάσεις βελτίωσης των Κέντρων Πρόληψης.

## Κεφάλαιο 1<sup>ο</sup> : Η σημασία της πρόληψης – Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας

### 1.1 Εννοιολογική προσέγγιση της πρόληψης

Από τον Ιπποκράτη έγινε αντιληπτό ότι η πρόληψη, η πρώιμη διάγνωση παθολογικών καταστάσεων είναι η πιο αποτελεσματική θεραπεία για το άτομο και κατ' επέκταση για την κοινωνία. Στόχος της πρόληψης είναι να αναγνωρίζει και να αντιμετωπίζει τους παράγοντες που οδηγούν στην παθογενή κατάσταση.

Η πρόληψη εννοιολογικά είναι η προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι αιτίες που γεννούν και αναπαράγουν ένα πρόβλημα έτσι ώστε να μειωθεί η πιθανότητα εμφάνισής του. Δίνεται έμφαση σε ένα σύνολο δομημένων ενεργειών που καθιστούν το άτομο ικανό να μειώσει ή και να αποφύγει ακόμη μια μελλοντική εξαρτητική συμπεριφορά. Εν συντομία λοιπόν, η πρόληψη είναι η παρέμβαση πριν την εκδήλωση ενός προβλήματος προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι παράγοντες που κάνουν το άτομο ευάλωτο και να ενισχυθούν οι παράγοντες εκείνοι που ενδυναμώνουν και προστατεύουν, συμβάλλοντας στην αποφυγή εμφάνισης εξάρτησης ή στην αναβολή της έναρξης χρήσης ουσιών.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 αρχίζει να διαμορφώνεται μια ιδέα πολιτικής πρόληψης η οποία θα ήταν βασισμένη σε εμπειρικά, κλινικά και επιδημιολογικά στοιχεία. Όταν οι νέοι διδάσκονται και εμπλουτίζονται με κριτική σκέψη, αποφασιστικότητα και ουσιαστική επικοινωνία τα αποτελέσματα συνήθως είναι θετικά. Από τέτοιες παρεμβάσεις δεν έχει παρατηρηθούν δείγματα εκφοβισμού. Έτσι από το 1980 και μετά, τα προγράμματα πρόληψης έχουν ως στόχο την ενίσχυση δεξιοτήτων.

Οι ενέργειες της πρόληψης περιλαμβάνουν:

- την ενημέρωση, ανάπτυξη δεξιοτήτων και την υιοθέτηση στάσεων
- την ενίσχυση του ατόμου με ικανότητες αντίστασης στους πειρασμούς και στις πιέσεις
- την έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση του ατόμου για τις ουσίες (χρήση, κατάχρηση, εξάρτηση)

- την ενθάρρυνση του ατόμου να αναπτύξει τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες του ώστε να είναι δημιουργικό<sup>1</sup>.

Η πρόληψη στοχεύει αρχικά στο άτομο και στην συνέχεια στην κοινωνία. Πρόκειται για κοινωνική και εκπαιδευτική διαδικασία. Η πρόληψη είναι πολύ σημαντικό να ξεκινά εγκαίρως και να στοχεύει στην αλλαγή συνηθειών, τρόπων αντίληψης και στάσης ζωής, έτσι ώστε να εξαλειφθούν δυσάρεστες κοινωνικές καταστάσεις<sup>2</sup>.

Η Πρόληψη χωρίζεται σε:

- ✓ Πρωτογενή: Απευθύνεται σε υγιή άτομα μέσω της ενδυνάμωσης της προσωπικότητας, έτσι ώστε να αποτραπεί η εξάρτηση.
- ✓ Δευτερογενή: Η πρώιμη ανίχνευση ενός αναπτυσσόμενου προβλήματος, με τέτοιο τρόπο ώστε η πρώιμη παρέμβαση να μειώσει ριψοκίνδυνες συμπεριφορές.
- ✓ Τριτογενή: Η προσπάθεια περιορισμού των συμπτωμάτων μιας συμπεριφοράς ή ενός προβλήματος. Στόχος είναι να μειωθούν τα σημάδια υποτροπής της νόσου από το άτομο-χρήστη.

## 1.2 Σύνομη ιστορική αναδρομή έναρξης της πρόληψης στην Ελλάδα

Το ενδιαφέρον για πιο αποτελεσματική πρόληψη κατά της ουσιοεξάρτησης ξεκίνησε στην Ελλάδα στα μέσα της δεκαετίας του '80. Έως τότε υπήρχαν μόνο εκστρατείες ενημέρωσης και παρεμβάσεις με κατασταλτικό και απαγορευτικό χαρακτήρα, οι οποίες ενέτειναν την περιθωριοποίηση του εξαρτησιογόνου πληθυσμού, χωρίς ουσιώδη επιστημονική και οργανωμένη παρέμβαση.

Στη δεκαετία του '80 η Ελλάδα αρχίζει να συμμετέχει στα πρώτα πιλοτικά προγράμματα πρόληψης τους Συμβουλίου της Ευρώπης. Μέσα από τη γενικότερη αναδιάρθρωση του κράτους με κοινωνικές πολιτικές, άλλαξε η φιλοσοφία στην αντιμετώπιση της εξάρτησης. Η

---

<sup>1</sup> Ζουμπουρδικούδης Χρήστος, « Τα Κέντρα Πρόληψης σε περιόδους κρίσεως, τρόπος λειτουργίας, προοπτικές και προκλήσεις», ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ, ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ ΔΠΜΣ «ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ».

<sup>2</sup> Σκούρου Μαρία, Η πρωτογενής πρόληψη κατά των εξαρτησιογόνων ουσιών και η εφαρμογή της μέσω των κέντρων πρόληψης, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

αξιολόγηση των πιλοτικών προγραμμάτων βοήθησε στο σχεδιασμό ενός οργανωμένου σχεδίου πρόληψης που δεν υπήρχε για χρόνια <sup>3</sup>.

Η πρώτη ουσιαστική αντιμετώπιση της πρόληψης συνδυάστηκε με την πιλοτική εφαρμογή των πρώτων προγραμμάτων πρόληψης στο πλαίσιο της προαγωγής και αγωγής ψυχικής υγείας από την Ψυχιατρική κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών και στη συνέχεια από το ΕΠΙΨΥ. Παράλληλα, ξεκίνησαν πρωτοβουλίες πρόληψης σε τοπικό επίπεδο, ενώ το 1995 πραγματοποιήθηκε οργανωμένη προσπάθεια πρόληψης από τον ΟΚΑΝΑ σε τοπικό επίπεδο με την ίδρυση και λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης των εξαρτησιογόνων ουσιών. Το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής ανέλαβε την εκπαίδευση και την κατάρτιση των επαγγελματιών που θα στελεχώνουν τα κέντρα. Οι δραστηριότητες των Κέντρων Πρόληψης είναι ευρείες και έχουν συγκεκριμένη δομή, ιεραρχία οργάνωση και λειτουργία.

### 1.3 Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας

Τα Κέντρα Πρόληψης παίζουν έναν πολύ σημαντικό και πολυδιάστατο ρόλο στην προάσπιση της δημόσιας υγείας, με ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη των εξαρτήσεων και την προαγωγή της ψυχικής υγείας. Τα Κέντρα Πρόληψης εστιάζουν στην τοπική κοινωνία, παρέχοντας ενημέρωση, εκπαίδευση και ψυχοκοινωνική υποστήριξη.

Ειδικότερα:

#### Πρόληψη των Εξαρτήσεων

Ο βασικός στόχος που αποτέλεσε και την αιτία δημιουργίας τους είναι η πρόληψη των εξαρτήσεων από ναρκωτικά, αλκοόλ, κάπνισμα, υπερβολική χρήση διαδικτύου και άλλες εξαρτησιογόνες συμπεριφορές. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν:

- ✓ Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για τις συνέπειες της χρήσης ουσιών εξάρτησης.

<sup>3</sup> Ζουμπουρδικούδης Χρήστος, « Τα Κέντρα Πρόληψης σε περιόδους κρίσεως, τρόπος λειτουργίας, προοπτικές και προκλήσεις», ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ, ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ ΔΠΜΣ «ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ».

- ✓ Εκπαιδευτικά Προγράμματα για μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς, προκειμένου να ενισχυθούν οι προστατευτικοί παράγοντες και να μειωθούν οι κίνδυνοι.
- ✓ Ατομική και ομαδική συμβουλευτική, για άτομα ή και οικογένειες που βρίσκονται σε κίνδυνο.

### Προαγωγή της Ψυχοκοινωνικής Υγείας

Ένας άλλος πολύ βασικός στόχος των Κέντρων Πρόληψης είναι η ενίσχυση της ψυχοκοινωνικής υγείας μέσα στις τοπικές κοινωνίες, με δράσεις που προάγουν την ψυχική υγεία και την κοινωνική ευημερία. Τα συγκεκριμένα προγράμματα περιλαμβάνουν:

- ✓ Προγράμματα εκπαίδευσης για την ανάπτυξη της διαχείρισης προβλημάτων όπως το άγχος, η κατάθλιψη ή και τα ζητήματα αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμηση<sup>4</sup>.
- ✓ Συμβουλευτική Υποστήριξη για την πρόληψη και την αντιμετώπιση ψυχοκοινωνικών προβλημάτων όπως η διαχείριση των διαπροσωπικών σχέσεων.
- ✓ Οργάνωση ομάδων υποστήριξης σε άτομα που βιώνουν κρίσεις ή μεταβατικές περιόδους στη ζωή τους όπως απώλειες, ανεργία κ.α., τα οποία επιφέρουν επιπτώσεις στην κοινωνική τους ζωή<sup>5</sup>.

### Υποστήριξη Οικογενειών

Τα Κέντρα Πρόληψης παρέχουν συμβουλευτική και υποστήριξη σε οικογένειες, καθώς η οικογένεια αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς προστατευτικούς παράγοντες για την ψυχική υγεία και την αποφυγή εξαρτητικών συμπεριφορών. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες προσφέρουν:

- ✓ Εκπαίδευση Γονέων για την ανάπτυξη υγιών και αποτελεσματικών σχέσεων με τα παιδιά τους.
- ✓ Συμβουλευτική για τη διαχείριση κρίσεων της οικογένειας, για την αντιμετώπιση προβλημάτων με εφήβους κ.α.

### Εκπαιδευτικά προγράμματα στις σχολικές κοινότητες

<sup>4</sup> Μαρία Μαλικιώζη-Λοίζου, «Η συμβουλευτική ψυχολογία στην Ελλάδα σήμερα», Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

<sup>5</sup> Κέντρα Πρόληψης | OKANA (okana.gr)

Ένας πολύ σημαντικός ρόλος που έχουν τα Κέντρα Πρόληψης είναι η συνεργασία με τις σχολικές κοινότητες για την ενίσχυση της ψυχικής υγείας μαθητών και εκπαιδευτικών και την πρόληψη επιρρεπών σε εξαρτήσεις συμπεριφορών με:

- ✓ Προγράμματα πρόληψης στα σχολεία που βοηθούν τους μαθητές να αποφεύγουν εξαρτητικές συμπεριφορές
- ✓ Εκπαίδευση και Υποστήριξη των εκπαιδευτικών για να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται πιθανά ψυχοκοινωνικά προβλήματα των μαθητών.

### 1.3.1 Θεσμικό πλαίσιο

Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα υπό ένα συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο, το οποίο καθορίζεται από συνεργασίες του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ) με τοπικούς φορείς, κυρίως δήμους, καθώς και από σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις.

Αναλυτικότερα όσον αφορά τη νομική βάση και οργάνωση:

- Ο Νόμος 2161/1993 αποτελεί τον ιδρυτικό νόμο του ΟΚΑΝΑ, ο οποίος προσδιορίζει την αποστολή του στην πρόληψη, θεραπεία και κοινωνική επανένταξη ατόμων με εξάρτηση.
- Ο Νόμος 3966/2011 όπου περιλαμβάνει άρθρο σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Πρόληψης με σχετικό ΦΕΚ (τεύχος Α'118/24.05.2011). Συγκεκριμένα αναφέρεται: *“ Οι αστικές εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τις οποίες έχουν συστήσει ή συστήνουν οι Ο.Τ.Α. Α' και Β' βαθμού ή μετέχουν σε αυτές, με αποκλειστικό σκοπό τη, σε συνεργασία με τον ΟΚΑΝΑ, λειτουργία Κέντρων Πρόληψης της Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών, διέπονται από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα και τις ρυθμίσεις του παρόντος. Στις ανωτέρω αστικές εταιρείες μπορεί να μετέχουν και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα τοπικοί κοινωνικοί φορείς που οι σκοποί τους σχετίζονται με την πρόληψη των εξαρτήσεων και την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας. Τα ανωτέρω Κέντρα επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους πέραν της πρόληψης της χρήσης των εξαρτησιογόνων ουσιών στην πρόληψη των εν γένει εξαρτήσεων (διαδίκτυο, τζόγος κ.λπ.) που, μέσα από τις ενδεδειγμένες*



κατά περίπτωση δράσεις, έχει ως σκοπό, αποτέλεσμα και συνέπεια την περαιτέρω ισχυροποίηση της προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας και μετονομάζονται σε «Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας». Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας, από άποψη ουσιαστική, συμβάλλουν και συντελούν με τη λειτουργία τους και την παροχή των υπηρεσιών τους στην υλοποίηση και στην επίτευξη των ιδρυτικών σκοπών του ΟΚΑΝΑ που αφορούν και στην πρόληψη των εξαρτήσεων που, μέσα από τις ενδεδειγμένες κατά περίπτωση δράσεις, έχει ως σκοπό, αποτέλεσμα και συνέπεια την περαιτέρω ισχυροποίηση της προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας. Τα Κέντρα Πρόληψης που λειτουργούν με τη μορφή διαδημοτικής επιχείρησης του π.δ. 410/1995 μετατρέπονται, σε ό,τι αφορά την πρόληψη της χρήσης των εξαρτησιογόνων ουσιών και μόνο, σε αστικές εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με τους ίδιους εταίρους και με σκοπό την πρόληψη των εξαρτήσεων που, μέσα από τις ενδεδειγμένες κατά περίπτωση δράσεις, έχει ως σκοπό, αποτέλεσμα και συνέπεια την περαιτέρω ισχυροποίηση της προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας. Οι εργαζόμενοι που απασχολούνται για την εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού, μεταφέρονται αυτοδίκαια από τη διαδημοτική επιχείρηση στην εν λόγω αστική εταιρεία με την ίδια σχέση εργασίας και σε αντίστοιχη ειδικότητα, ύστερα από διαπιστωτική απόφαση του διοικούντος αυτήν οργάνου”.

- Ο Νόμος 4139/2013 (νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών) εστιάζει στην αντιμετώπιση των ναρκωτικών και ενισχύει τις πολιτικές πρόληψης με τη συμμετοχή δημοσίων και τοπικών φορέων.

Το 2021 ανανεώθηκε η επταετής (2021-2027) Προγραμματική Σύμβαση για τη λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης μεταξύ του Υπουργείου Υγείας, του ΟΚΑΝΑ, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) και της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ). Με το συγκεκριμένο πλαίσιο διασφαλίζεται η λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης από το 2004. Στο πλαίσιο αυτό ο ΟΚΑΝΑ εκπόνησε Στρατηγικό Σχεδιασμό για την Πρόληψη των Εξαρτήσεων για το διάστημα 2021-2025, θέτοντας συγκεκριμένους σκοπούς και στρατηγικές προτεραιότητες για το εν λόγω χρονικό διάστημα. Επιπλέον, ο ΟΚΑΝΑ υπέγραψε Πρωτόκολλο Συνεργασίας με τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και

Καταπολέμησης της Φτώχειας, ενώ συνέχισε να υποστηρίζει το έργο των Κέντρων Πρόληψης μέσω συνεργασιών με Υπουργεία, θεσμούς και φορείς.<sup>6</sup>

### 1.3.2 Λειτουργία και χρηματοδότηση

Η λειτουργία και η χρηματοδότηση των Κέντρων Πρόληψης είναι βασικά στοιχεία έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η υλοποίηση των δράσεων και εξαρτάται από ένα συνδυασμό τοπικών και κρατικών πόρων.

Τα Κέντρα Πρόληψης αποτελούν αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες μέσω συνεργασιών του OKANA με τους δήμους. Προσφέρουν υπηρεσίες οι οποίες προκαθορίζονται από τους εταίρους, με προγράμματα για την πρόληψη της χρήσης ουσιών, αλλά και με δράσεις για την ενίσχυση και υποστήριξη της ψυχοκοινωνικής υγείας.

Τα Κέντρα Πρόληψης στελεχώνονται από επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό με ειδικότητες όπως ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, κοινωνικοί επιστήμονες, με ειδικευση σε ζητήματα πρόληψης και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας.

Η χρηματοδότηση των Κέντρων Πρόληψης εξαρτάται από έναν συνδυασμό κρατικών, τοπικών και ευρωπαϊκών πόρων. Η κρατική χρηματοδότηση πραγματοποιείται μέσω του OKANA και του Υπουργείου Υγείας. Τα κονδύλια αυτά εξασφαλίζουν τη συνέχιση των προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας.

Η τοπική χρηματοδότηση γίνεται μέσω των Δήμων και των Περιφερειών. Οι τοπικοί αυτοί φορείς συνεισφέρουν είτε μέσω χρηματοδότησης είτε παρέχοντας χώρους και υποδομές για τη λειτουργία των Κέντρων.

Επιπλέον, τα Κέντρα Πρόληψης μπορούν να εξασφαλίζουν χρηματοδότηση από διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα που αφορούν στην πρόληψη των εξαρτήσεων και στην προαγωγή της ψυχικής υγείας. Η ένταξη σε τέτοια προγράμματα επιφέρει πόρους για υλοποίηση καινοτόμων δράσεων.

Επίσης, τα Κέντρα Πρόληψης μπορούν να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση από ιδιωτικούς φορείς μέσω χορηγιών. Οι φορείς αυτοί μπορεί να είναι φιλανθρωπικά ιδρύματα, μη

<sup>6</sup> Ετήσια Έκθεση ΕΚΤΕΠΝ 2023

κυβερνητικές οργανώσεις που πιθανόν να υλοποιούν προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την πρόληψη της χρήσης ουσιών, αλλά και για ψυχοκοινωνικά ζητήματα που αφορούν την κοινότητα.

Το ιδιαίτερο καθεστώς χρηματοδότησης των Κέντρων Πρόληψης από διάφορες πηγές πολλές φορές δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας, τα οποία δημιουργούν καθυστέρηση στην υλοποίηση προγραμμάτων και δράσεων, με αποτέλεσμα να υπάρχουν δυσκολίες στη λειτουργία τους.

Συμπερασματικά, η βιωσιμότητα των Κέντρων Πρόληψης εξαρτάται από τη συνδυαστική χρηματοδότηση φορέων (κρατική, τοπική, ευρωπαϊκή και ιδιωτική), ενώ απαιτείται συνεπής διαχείριση και έγκαιρη κατανομή των πόρων για την απρόσκοπτη λειτουργία τους.

### 1.3.3 Ομάδες στόχοι των Κέντρων Πρόληψης

Τα Κέντρα Πρόληψης απευθύνονται σε διάφορες ομάδες-στόχους, με σκοπό την πρόληψη των εξαρτήσεων και την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας. Οι δράσεις των Κέντρων προσαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε ομάδας, εφόσον καλύπτονται διαφορετικές ανάγκες.

Πιο συγκεκριμένα οι ομάδες-στόχοι είναι οι εξής:

- ο Παιδιά-Έφηβοι

Η συγκεκριμένη ομάδα-στόχος λαμβάνει δράσεις μέσω της σχολικής κοινότητας. Γίνονται ομάδες στα σχολεία, στα οποία περιέχονται προγράμματα για αποφυγή οποιασδήποτε εξάρτησης, αλλά και μαθήματα ενδυνάμωσης και αυτοεκτίμησης, προκειμένου να προαχθεί η ψυχική υγεία των μαθητών. Είναι χαρακτηριστικό πως τα Κέντρα Πρόληψης απευθύνονται και σε πρώιμες ηλικίες μαθητών, κατ'επέκταση και στις πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης, έτσι ώστε να επιτευχθεί έγκαιρη παρέμβαση.

- ο Γονείς-Οικογένεια

Στόχος είναι η ενίσχυση των γονεϊκών δεξιοτήτων, η βελτίωση της επικοινωνίας με τα παιδιά, η διαχείριση συγκρουσιακών καταστάσεων μέσα στην οικογένεια που μπορούν να οδηγήσουν σε εξαρτήσεις ή άλλες προβληματικές και επικίνδυνες καταστάσεις. Η

οικογενειακή υποστήριξη από τα Κέντρα γίνεται και πιο στοχευμένα σε οικογένειες που τα παιδιά παρουσιάζουν σημάδια ή τάσεις εξάρτησης από ουσίες.

- Εκπαιδευτικοί

Με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών γίνεται πιο κατανοητή η αναγνώριση συμπτωμάτων εξάρτησης στους μαθητές ή άλλων ψυχικών θεμάτων. Επίσης, σεμινάρια ψυχικής υγείας βοηθούν στην κατανόηση δυσλειτουργικών καταστάσεων παιδιών με ψυχικά προβλήματα.

- Νέοι-Ενήλικες

Δράσεις σε Πανεπιστήμια, σε χώρους εργασίας νέων, έτσι ώστε να αποφευχθούν άγχη ή άλλα ψυχοκοινωνικά ζητήματα που οδηγούν σε καταχρήσεις ή σε ψυχικά αδιέξοδα. Οι νέοι ενήλικες υποστηρίζονται στην απόκτηση δεξιοτήτων, όπως η διαχείριση στρες και οι υγιείς τρόποι λήψης αποφάσεων στις σχέσεις με τους άλλους.

- Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες

Ευάλωτα άτομα με κοινωνικό-οικονομικά προβλήματα, τα οποία βρίσκονται σε κίνδυνο εξαρτήσεων, μέσω δράσεων που ενισχύουν την ψυχική ανθεκτικότητα.

- Γενικός Πληθυσμός

Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του Γενικού Πληθυσμού με ενημερωτικές καμπάνιες με στόχο την δημιουργία υγιών προτύπων στην κοινωνία<sup>7</sup>.

#### 1.3.4 Δράσεις των Κέντρων Πρόληψης

Τα Κέντρα Πρόληψης υλοποιούν ένα ευρύ φάσμα δράσεων με στόχο την πρόληψη των εξαρτήσεων (ναρκωτικά, αλκοόλ, κάπνισμα, τζόγος, διαδίκτυο κ.α.) και την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας. Με τις δράσεις τους, συμβάλλουν στη δημιουργία υγιών προτύπων συμπεριφοράς και στην ανάπτυξη ενός πιο ανθεκτικού κοινωνικού ιστού.

Οι κύριες δράσεις των Κέντρων Πρόληψης είναι οι παρακάτω:

<sup>7</sup> ΠΝΟΗ | ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ (pnoimyt.gr)

- Προγράμματα πρόληψης στα σχολεία

Εκπαιδευτικά προγράμματα για όλων των βαθμίδων τα σχολεία που στοχεύουν στην ενδυνάμωση χαρακτήρων προς αποφυγή εξαρτήσεων, καθώς και άλλως δυσάρεστων καταστάσεων όπως ο σχολικός εκφοβισμός.

Βιωματικά εργαστήρια που τα παιδιά μπορούν να διαχειριστούν στρεσογόνες καταστάσεις και να αναπτύξουν υγιή συναισθήματα με βιωματικό τρόπο.

Προγράμματα ευαισθητοποίησης για ασφαλή χρήση του διαδικτύου που αποτελεί τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα εξαρτησιογόνο δραστηριότητα.

- Συμβουλευτική Γονέων

Ομάδες γονέων έτσι ώστε να βελτιωθεί η επικοινωνία με τα παιδιά και να ληφθούν εγκαίρως μέτρα σε περιπτώσεις που τείνουν προς τις εξαρτήσεις. Επίσης, με οικογενειακή και ατομική συμβουλευτική παρέχεται η κατάλληλη καθοδήγηση στην οικογένεια για θέματα εξαρτήσεων.

- Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Επιμορφωτικά σεμινάρια και προγράμματα ειδικά διαμορφωμένα για εκπαιδευτικούς, ώστε να διαπιστώνουν και να αναγνωρίζουν σημάδια εξάρτησης και προβλήματα συμπεριφορικά των μαθητών. Με την υποστήριξη μέσω βιωματικών προγραμμάτων εφαρμόζονται δράσεις με στόχο την αποφυγή της εξάρτησης.

- Δράσεις για την κοινότητα

Ενημερωτικά προγράμματα ευαισθητοποίησης και ενημέρωση για την πρόληψη και την ψυχοκοινωνική υγεία.

- Ατομική Συμβουλευτική

Συμβουλευτική σε άτομα που εμφανίζουν πρώιμα σημάδια εξαρτήσεων ή αντιμετωπίζουν ψυχικά ζητήματα. Εάν κριθεί απαραίτητο, τα άτομα παραπέμπονται σε εξειδικευμένες δομές θεραπείας ή ψυχικής υγείας.

- Ερευνητικά Προγράμματα

Τα Κέντρα πρόληψης συμμετέχουν σε ερευνητικά προγράμματα που μελετούν τις εξαρτήσεις και την ψυχική υγεία, με στόχο τη συνεχή καταγραφή των αναγκών της κοινωνίας.

### 1.3.5 Στελέχωση των Κέντρων Πρόληψης

Η στελέχωση των Κέντρων πρόληψης αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα για την επιτυχή υλοποίηση των δράσεων πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας. Τα Κέντρα Πρόληψης στελεχώνονται από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, με κατάρτιση στην ψυχική υγεία και στην κοινωνική εκπαίδευση.

Η στελέχωση είναι συνήθως πολυεπιστημονική και περιλαμβάνει πολλές ειδικότητες που συμβάλλουν στις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών.

#### Ειδικότητες:

- ❖ **Ψυχολόγοι:** Αποτελούν βασικά μέλη των ομάδων πρόληψης, καθώς ειδικεύονται στη διάγνωση, την παρέμβαση και τη συμβουλευτική σε άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Επίσης, σχεδιάζουν και υλοποιούν προγράμματα ενίσχυσης της ψυχικής υγείας στις ομάδες-στόχους των Κέντρων Πρόληψης.
- ❖ **Κοινωνικοί Λειτουργοί:** Ο ρόλος τους κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς υποστηρίζουν τα άτομα που αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα, συμβάλλοντας στη βελτίωση της ζωής τους. Επιπλέον, αποτελούν τον δίαυλο συνεργασίας με εκπαιδευτικούς, τοπικούς φορείς κτλ. Για την προώθηση της πρόληψης σε τοπικό επίπεδο.
- ❖ **Κοινωνιολόγοι:** Συμβάλλουν στην κατανόηση των κοινωνικών αιτιών που επηρεάζουν τις εξαρτήσεις και τη συμπεριφορά των ατόμων. Επιπροσθέτως, ο ρόλος τους είναι ιδιαίτερα σημαντικός στη διεξαγωγή ερευνών και μελετών που βοηθούν στην αξιολόγηση των αναγκών της κοινότητας.
- ❖ **Σύμβουλοι Ψυχικής Υγείας:** Ασχολούνται με την παροχή ατομικής ή ομαδικής συμβουλευτικής υποστήριξης σε άτομα με ψυχικά ή κοινωνικά προβλήματα. Συνεργάζονται με γονείς σε σχολεία για την παροχή βοήθειας σε παιδιά που υπάρχουν ενδείξεις εξάρτησης.

- ❖ Διοικητικό Προσωπικό: Είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση λειτουργικών ζητημάτων του Κέντρου Πρόληψης και της εύρυθμης και ομαλής οργάνωσης. Διαχειρίζεται την επικοινωνία με τους τοπικούς φορείς, τα επικοινωνιακά θέματα με οργανισμούς και τις επικείμενες συνεργασίες
- ❖ Επιστημονικοί Συνεργάτες: Τα Κέντρα Πρόληψης συνεργάζονται με επιστημονικούς συνεργάτες ,όπως γιατρούς, ψυχιάτρους κ.α. για να παρέχουν εξειδικευμένη υποστήριξη σε σύνθετα περιστατικά.
- ❖ Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και φορείς υγείας: Συνεργάζονται με Πανεπιστήμια, νοσοκομεία και άλλες δομές για εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού και συνεχή βελτίωση των δράσεων.

#### 1.4 Ο ρόλος του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ) στα Κέντρα Πρόληψης

Ο ρόλος του ΟΚΑΝΑ στα Κέντρα Πρόληψης είναι κομβικός, καθώς αποτελεί τον κεντρικό φορέα συντονισμού και υποστήριξης των δράσεων πρόληψης σε πανελλαδικό επίπεδο. Ειδικότερα, ο ΟΚΑΝΑ συνεργάζεται με τους τοπικούς φορείς, όπως για παράδειγμα τους δήμους για την ίδρυση και τη λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης, ενώ ταυτόχρονα προσφέρει εποπτεία, τεχνική και επιστημονική υποστήριξη για την εύρυθμη υλοποίηση των προγραμμάτων τους.

Τα Κέντρα Πρόληψης λειτουργούν με τη μορφή αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών, που ιδρύονται από τον ΟΚΑΝΑ σε συνεργασία με τοπικούς φορείς, κυρίως δήμους ή κοινότητες. Σε αυτές τις εταιρείες, ο ΟΚΑΝΑ κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό και το υπόλοιπο ποσοστό ο εκάστοτε δήμος ή άλλο τοπικό νομικό πρόσωπο.

Η σύσταση και η λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης στηρίζεται σε προγραμματικές συμβάσεις μεταξύ ΟΚΑΝΑ, δήμων και άλλων δημοσίων οργανισμών (Περιφέρειες, Υπουργείο Υγείας κ.α.)

Τα Κέντρα Πρόληψης εποπτεύονται από τον ΟΚΑΝΑ, ο οποίος έχει τον συντονιστικό ρόλο, διασφαλίζοντας την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών για την πρόληψη και την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας. Παράλληλα, υφίσταται αξιολογήσεις σχετικά με την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Παράλληλα, ο ΟΚΑΝΑ μπορεί να υποστηρίξει τα Κέντρα πρόληψης στη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκά προγράμματα ή άλλες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες. Επιπλέον, παρέχει στα στελέχη των Κέντρων Πρόληψης εκπαίδευση και επιμόρφωση πάνω στις σύγχρονες μεθόδους πρόληψης και προαγωγής της ψυχικής υγείας.

Από το 2021, στο πλαίσιο της συνεργασίας του ΕΚΤΕΠΝ με τον ΟΚΑΝΑ, διευρύνθηκε η υλοποίηση του προγράμματος κατάρτισης στο Ευρωπαϊκό Εγχειρίδιο για την Πρόληψη με τη συμμετοχή των Επιστημονικά Υπευθύνων των Κέντρων Πρόληψης της χώρας. Στόχος αποτελεί η συμμετοχή και άλλων επαγγελματιών που ασχολούνται με την πρόληψη στο συγκεκριμένο πρόγραμμα κατάρτισης, συμβάλλοντας στη λήψη επιστημονικά τεκμηριωμένων αποφάσεων και τον σχεδιασμό και την υλοποίηση αποτελεσματικών στρατηγικών και παρεμβάσεων πρόληψης. Η συγκεκριμένη κατάρτιση προστίθεται στις ενέργειες που ξεκίνησαν από το 2020 για τη διασφάλιση της ποιότητας στην πρόληψη, με την ενσωμάτωση των Ευρωπαϊκών Προδιαγραφών Ποιότητας στον Τομέα της Πρόληψης (EuPro) στο έργο των Κέντρων Πρόληψης.<sup>8</sup>

Επιπροσθέτως, ο ΟΚΑΝΑ αφενός παρακολουθεί και αξιολογεί τις δράσεις των Κέντρων Πρόληψης, διασφαλίζοντας την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και αφετέρου υλοποιεί συστηματικές αξιολογήσεις για την καταγραφή των αναγκών των τοπικών κοινωνιών.

Σε σχέση με τις συνεργασίες των Κέντρων Πρόληψης, ο ΟΚΑΝΑ αποτελεί τον συνδεδετικό κρίκο με άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρόληψης και της ψυχικής υγείας, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, σε εθνικό επίπεδο ενισχύει τη συνεργασία με υπουργεία, σχολεία, κοινωνικές υπηρεσίες και μη κυβερνητικές οργανώσεις για την υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων πρόληψης.

Πολύ σημαντική προσφορά του ΟΚΑΝΑ θεωρείται η προώθηση της κοινωνικής ευαισθητοποίησης για τις επιπτώσεις των εξαρτήσεων και την αναγκαιότητα της πρόληψης

---

<sup>8</sup> Ετήσια Έκθεση ΕΚΤΕΠΝ 2023



μέσα από ενημερωτικές εκστρατείες και μέσα από την υποστήριξη των Κέντρων Πρόληψης στη διοργάνωση ημερίδων, εκδηλώσεων και άλλων δραστηριοτήτων μέσα στην κοινότητα.

Συνοψίζοντας, ο ρόλος του OKANA είναι πολύπλευρος, καθώς παρέχει αναγκαία θεσμική, επιστημονική και οργανωτική υποστήριξη στα Κέντρα Πρόληψης, εξασφαλίζοντας την εφαρμογή στοχευμένων και άρτιων ποιοτικά και επιστημονικά δραστηριοτήτων πρόληψης, τα οποία δημιουργούνται σύμφωνα με τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών. Στόχος όλων αυτών των προγραμμάτων είναι να συμβάλλουν στην καταπολέμηση των εξαρτήσεων και στην προαγωγή της ψυχικής υγείας.

### 1.5 Τα Κέντρα Πρόληψης της Περιφέρειας Αττικής

Τα Κέντρα Πρόληψης στην Περιφέρεια Αττικής παρέχουν ένα εκτεταμένο δίκτυο υποστήριξης για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεων και την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας, εφόσον η Περιφέρεια Αττικής είναι η πιο πυκνοκατοικημένη περιφέρεια της Ελλάδας και αποτελεί το κέντρο των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Οι εξαρτήσεις αποτελούν σοβαρό κοινωνικό και υγειονομικό ζήτημα στην Αττική, λόγω της πληθυσμιακής πυκνότητας και των πολυάριθμων κοινωνικών προκλήσεων. Απαιτούνται πολυδιάστατες στρατηγικές παρέμβασης και υποστήριξης. Μέσω των προγραμμάτων πρόληψης, στήριξης οικογενειών, η κοινωνία στοχεύει στην αποτροπή της εξάρτησης και στην προαγωγή της ψυχικής υγείας.

Η στρατηγική των Κέντρων Πρόληψης στην Αττική είναι προσανατολισμένη στην προληπτική παρέμβαση και την ενημέρωση, με σκοπό την πρόληψη και τον περιορισμό των εξαρτήσεων.

Στην Περιφέρεια Αττικής λειτουργούν 13 Κέντρα Πρόληψης και τα παραρτήματά τους. Πιο συγκεκριμένα τα ακόλουθα :

- 1) Κέντρο Πρόληψης Δήμων Παπάγου-Χολαργού, Αγίας Παρασκευής «Αργώ»
- 2) Κέντρο Πρόληψης Δήμων Ηλιούπολης και Δάφνης – Υμηττού
- 3) Κέντρο Πρόληψης Δήμου Περιστερίου «ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ»
- 4) Κέντρο Πρόληψης Δήμου Ζωγράφου

- 5) Κέντρο Πρόληψης Δήμων Αγίας Βαρβάρας ,Αιγάλεω, Χαϊδαρίου «ΑΡΗΞΙΣ»
- 6) Κέντρο Πρόληψης Δήμων Καλλιθέας & Μοσχάτου – Ταύρου «ΣΤΑΘΜΟΣ»
- 7) Κέντρο Πρόληψης Δήμου Κηφισιάς «ΠΡΟΝΟΗ»
- 8) Κέντρο Πρόληψης Δήμων Νέας Σμύρνης & Αγίου Δημητρίου «ΗΛΙΟΣ»
- 9) Κέντρο Πρόληψης Δήμου Νέας Ιωνίας «ΙΡΙΔΑ»
- 10) Κέντρο Πρόληψης Δήμων Ιλίου, Πετρούπολης, Αγίων Αναργύρων –Καματερού «ΦΑΕΘΩΝ»
- 11) Κέντρο Πρόληψης του Δήμου Αθηναίων «Αθηνά Υγεία» και τα παραρτήματα του, στις 7 δημοτικές κοινότητες:
  - 1η δημοτική κοινότητα - Κέντρο Πρόληψης Παλλάς Αθηνά
  - 2η δημοτική κοινότητα Κέντρο Πρόληψης Αθηνά Πρόμαχος
  - 3η δημοτική κοινότητα Κέντρο Πρόληψης Αθηνά Προναία
  - 4η δημοτική κοινότητα Κέντρο Πρόληψης Αθηνά Αφαιά
  - 5η δημοτική κοινότητα Κέντρο Πρόληψης Αθηνά Πολιάς
  - 6η δημοτική κοινότητα Κέντρο Πρόληψης Αθηνά Εργάνη
  - 7η δημοτική κοινότητα Κέντρο Πρόληψης Αθηνά Πολύβουλος
- 12) Κέντρο Πρόληψης Δήμου Αχαρνών «ΔΙΕΞΟΔΟΣ»
- 13) Κέντρο Πρόληψης «ΚΕ.ΠΡ.Α.Γ.Ε.Α.» και τα παραρτήματα του στους Δήμους Αλίμου, Γλυφάδας, και Ελληνικού-Αργυρούπολης («Ηλιοτρόπιο»)

## Κεφάλαιο 2<sup>ο</sup> : Μεθοδολογία της έρευνας

### 2.1 Σκοπός της έρευνας – Ερευνητικά Ερωτήματα

Βασικός σκοπός της έρευνας ήταν, να διαπιστωθούν οι τρέχουσες συνθήκες λειτουργίας των Κέντρων Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας στα χωρικά όρια της Περιφέρειας Αττικής

Πιο συγκεκριμένα, διερευνάται ο ρόλος των Κέντρων Πρόληψης καθώς και η σημασία του έργου τους στα πλαίσια της κοινότητας. Παράλληλα, αναδεικνύονται τα προβλήματα και οι δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν κατά τη λειτουργία τους και καταγράφονται οι προτάσεις τους, για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και την περαιτέρω προώθηση της πρόληψης των εξαρτήσεων.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται, ώστε να επιτευχθεί ο σκοπός της έρευνας, είναι τα ακόλουθα:

#### Ερευνητικά ερωτήματα

1. Ποια η σημασία του έργου των Κέντρων Πρόληψης στην κοινότητα;
2. Ποιες οι κυριότερες δράσεις/πρωτοβουλίες των Κέντρων Πρόληψης και σε ποιες ομάδες στόχο επικεντρώνονται ;
3. Επιτυγχάνονται οι στόχοι των παρεμβάσεων/δράσεων που υλοποιούν τα Κέντρα Πρόληψης ;
4. Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν;
5. Ποιες παρεμβάσεις θα μπορούσαν να συμβάλλουν στη βελτίωση των προβλημάτων;
6. Ποιες ευρύτερες αλλαγές θα μπορούσαν να γίνουν για την καλύτερη εφαρμογή των προγραμμάτων Πρόληψης ;

### 2.2 Μεθοδολογική προσέγγιση

Η μεθοδολογία έρευνας αποτελεί τον πυρήνα κάθε επιστημονικής μελέτης, καθώς καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα προσεγγιστούν τα ερευνητικά ερωτήματα και θα συλλεχθούν τα απαραίτητα δεδομένα. Περιλαμβάνει το σύνολο των αρχών, των

διαδικασιών και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τη συστηματική διερεύνηση ενός φαινομένου ή προβλήματος (Creswell, 2014).

Η μεθοδολογική προσέγγιση της παρούσας έρευνας πραγματοποιήθηκε με τη διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας, ώστε να επιτευχθεί μια σε βάθος κατανόηση των απόψεων, εμπειριών και προτάσεων των επαγγελματιών που εργάζονται στα Κέντρα Πρόληψης.

Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων. Η ημιδομημένη εις βάθος συνέντευξη αποτελεί μια προσέγγιση, όπου ο ερευνητής χρησιμοποιεί έναν οδηγό συνέντευξης με βασικά θέματα και ερωτήσεις, αλλά διατηρεί την ευελιξία να προσαρμόζει τη σειρά και τη διατύπωσή τους ανάλογα με την πορεία της συζήτησης (Kvale & Brinkmann, 2009). Αυτή η μέθοδος επιτρέπει την εις βάθος εξερεύνηση των απόψεων, των συναισθημάτων και των εμπειριών των συμμετεχόντων, παρέχοντας πλούσια και λεπτομερή δεδομένα που δεν θα ήταν δυνατά με πιο αυστηρά δομημένες μεθόδους (Smith & Osborn, 2008). Επιπλέον, δημιουργεί ένα περιβάλλον όπου οι συμμετέχοντες αισθάνονται άνετα να εκφράσουν τις σκέψεις τους, ενθαρρύνοντας ανοιχτή και ειλικρινή επικοινωνία (Patton, 2015).

### 2.3 Δείγμα

Η ποιοτική έρευνα είναι πιο ευέλικτη από την ποσοτική έρευνα ως προς τις τεχνικές δειγματοληψίας. Αυτή η ευελιξία αντανακλάται στον σχεδιασμό της, αφού παρέχει στους ερευνητές την ελευθερία να αναπτύξουν και να προσαρμόζουν τις μεθόδους έρευνας προκειμένου να κατανοούν καλύτερα τα φαινόμενα που μελετούν.

Μια από τις κύριες μεθόδους ποιοτικής δειγματοληψίας είναι η σκόπιμη δειγματοληψία, όπου οι ερευνητές επιλέγουν σκόπιμα περιπτώσεις ή άτομα που θεωρούνται πιο κατάλληλα για την παροχή σχετικών και πλούσιων πληροφοριών σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας (Patton, 2015).

Στη σκόπιμη δειγματοληψία, ο ερευνητής χρησιμοποιεί την κρίση του για να επιλέξει συμμετέχοντες με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που σχετίζονται άμεσα με τα ερευνητικά ερωτήματα (Etikan, Musa & Alkassim, 2016). Αυτή η μέθοδος επιτρέπει την εις βάθος

διερεύνηση συγκεκριμένων θεμάτων και την κατανόηση πολύπλοκων κοινωνικών φαινομένων (Palinkas et al., 2015).

Η σκόπιμη δειγματοληψία είναι ιδιαίτερα χρήσιμη όταν ο στόχος είναι η ανακάλυψη, η κατανόηση και η απόκτηση γνώσεων από ένα μικρό αριθμό επιλεγμένων περιπτώσεων (Mason, 2018). Επιτρέπει επίσης την ευελιξία στην επιλογή συμμετεχόντων καθώς η έρευνα εξελίσσεται και νέα θέματα προκύπτουν (Bryman, 2016).

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν οι επιστημονικά υπεύθυνοι των Κέντρων Πρόληψης της Περιφέρειας Αττικής. Το υπό εξέταση δείγμα επιλέχθηκε με τη μέθοδο της σκόπιμης δειγματοληψίας, εξασφαλίζοντας ότι οι συμμετέχοντες είχαν άμεση εμπειρία και γνώση του αντικειμένου.

Πιο συγκεκριμένα, στην έρευνα συμμετείχαν οι επιστημονικά υπεύθυνοι των 13 Κέντρων Πρόληψης της Περιφέρειας Αττικής και των παραρτημάτων τους.

#### 2.4 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων

Πριν τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων απεστάλη στα Κέντρα Πρόληψης ενημερωτική επιστολή σχετικά με τη διαδικασία της έρευνας, το σκοπό, τη χρησιμότητα της συμμετοχής τους, τη διάρκειά της κ.ά.

Τα δεδομένα της έρευνας συλλέχθηκαν με τη διενέργεια συνεντεύξεων με τους επιστημονικά υπεύθυνους των Κέντρων, τόσο δια ζώσης, όσο και εξ' αποστάσεως μέσω διαδικτυακών μέσων (Microsoft Teams κ.λπ). Η κάθε συνέντευξη διήρκεσε περίπου 40-50 λεπτά. Οι ερωτήσεις θέτονταν σταδιακά, ανάλογα με τη ροή της συζήτησης και όχι πάντα με μια καθορισμένη σειρά, δίνοντας το περιθώριο στο συμμετέχοντα να καλύψει θέματα που εγείρονταν και δεν είχαν προβλεφθεί.

#### 2.5 Ερευνητικό Εργαλείο

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στη συγκεκριμένη ποιοτική μελέτη είναι η συνέντευξη μέσω ημιδομημένου ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας περιελάμβανε 14 ερωτήσεις ανοικτού τύπου. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης κατηγοριοποιήθηκαν στις ακόλουθες πέντε θεματικές ενότητες:

### **Θεματική Ενότητα 1: Σημασία του έργου και στόχοι των παρεμβάσεων των Κέντρων Πρόληψης στην Κοινότητα**

Ερώτηση 1: Πόσο σημαντικό θεωρείτε ότι είναι το έργο των Κέντρων Πρόληψης μέσα σε μια κοινότητα και γιατί;

Ερώτηση 5: Ποιοι είναι οι στόχοι των παρεμβάσεων/δράσεων που υλοποιεί το Κέντρο;

Ερώτηση 8: Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η συμμετοχή γονέων/εκπαιδευτικών στις δραστηριότητες των προγραμμάτων πρόληψης;

### **Θεματική Ενότητα 2: Προγράμματα και Παρεχόμενες Υπηρεσίες**

Ερώτηση 2: Αναφέρετε τα προγράμματα/υπηρεσίες/δράσεις/πρωτοβουλίες του Κέντρου σας.

Ερώτηση 7: Πως επιτυγχάνεται η επαρκής ενημέρωση των ενδιαφερόμενων σε σχέση με τις δράσεις σας: α) για την πρόληψη των εξαρτήσεων; β) για την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας;

Ερώτηση 10: Ποια είναι η συχνότητα των αιτημάτων στο Κέντρο σας (κατ' εκτίμηση) για την παροχή συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης (εβδομαδιαία μηνιαία); Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί για να λάβουν τη συγκεκριμένη υπηρεσία από την υποβολή του αιτήματος τους για υποστήριξη;

### **Θεματική Ενότητα 3: Ομάδες Στόχος και ομάδες με υψηλό βαθμό κινδύνου για εξαρτήσεις**

Ερώτηση 3: Σε ποια ομάδα-στόχο επικεντρώνονται οι παρεμβάσεις/ δράσεις σας στην τοπική κοινότητα;

Ερώτηση 4: Από την εμπειρία σας, σε ποια ομάδα θεωρείτε ότι συντρέχει ο υψηλότερος βαθμός κινδύνου από τις εξαρτήσεις;

### **Θεματική Ενότητα 4: : Εκπαίδευση Προσωπικού, Συνεργασίες και Παραπομπές σε Δομές Υποστήριξης**

Ερώτηση 6: Το επιστημονικό προσωπικό του Κέντρου σας έχει παρακολουθήσει σεμινάρια/έχει εκπαιδευτεί πρόσφατα σε ζητήματα πρόληψης των εξαρτήσεων και ψυχοκοινωνικής υγείας;

Ερώτηση 9: Με ποιους φορείς συνεργάζεστε συχνότερα για την εκπόνηση και την υλοποίηση των δράσεων του Κέντρου;

Ερώτηση 11: Από το συνολικό αριθμό των ωφελούμενων που εξυπηρετείτε, ποιο είναι το ποσοστό (κατ' εκτίμηση) των ωφελούμενων που παραπέμπετε σε άλλες δομές και σε ποιες;

### **Θεματική Ενότητα 5: Προβλήματα κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων & Προτάσεις βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών -προγραμμάτων**

Ερώτηση 12: Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζετε κατά τη λειτουργία του Κέντρου (π.χ έλλειψη προσωπικού, κοινωνική απήχηση, οικονομικά προβλήματα);

Ερώτηση 13: Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και την καλύτερη λειτουργία του Κέντρου;

Ερώτηση 14: Ποιες αλλαγές πιστεύετε ότι πρέπει να γίνουν για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης;

## 2.6 Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων

Στη συγκεκριμένη έρευνα για την ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων των συνεντεύξεων, χρησιμοποιήθηκε η θεματική ανάλυση. Η θεματική ανάλυση είναι μια ευέλικτη και ευρέως χρησιμοποιούμενη μέθοδος για την ανάλυση ποιοτικών δεδομένων, όπως οι συνεντεύξεις. Στόχος της είναι η συστηματική αναγνώριση, οργάνωση και ερμηνεία επαναλαμβανόμενων μοτίβων νοήματος μέσα σε ένα σύνολο δεδομένων. Μέσω αυτής της μεθόδου, οι ερευνητές μπορούν να εντοπίσουν σημαντικά θέματα που αντανακλούν τις εμπειρίες, τις αντιλήψεις και τις απόψεις των συμμετεχόντων.

Τα βήματα που ακολουθήθηκαν είναι τα εξής :

**Εξοικείωση με τα δεδομένα:** Οι ερευνητές εξοικειώθηκαν με τα δεδομένα μέσω επανειλημμένης ανάγνωσης των ερωτηματολογίων. Αυτή η διαδικασία επέτρεψε τη βαθύτερη κατανόηση του περιεχομένου και τον εντοπισμό αρχικών μοτίβων.

**Δημιουργία αρχικών κωδικών:** Εντοπίστηκαν συγκεκριμένα αποσπάσματα που περιείχαν σημαντικές πληροφορίες, και δημιουργήθηκαν αρχικοί κωδικοί για να αποτυπώσουν βασικές έννοιες και θέματα.

**Αναζήτηση θεμάτων:** Οι κωδικοί που προέκυψαν ομαδοποιήθηκαν σε ευρύτερες κατηγορίες, και αναγνωρίστηκαν κεντρικά θέματα.

**Ανασκόπηση θεμάτων:** Πραγματοποιήθηκε ανασκόπηση των θεμάτων και έγινε έλεγχος προκειμένου να διασφαλιστεί ότι είναι συνεκτικά και αντιπροσωπεύουν με ακρίβεια τα δεδομένα. Σε αυτό το στάδιο, κάποια θέματα συγχωνεύτηκαν, ενώ άλλα διαχωρίστηκαν για μεγαλύτερη σαφήνεια.

**Καθορισμός και ονομασία των θεμάτων:** Τα τελικά θέματα καθορίστηκαν και δόθηκαν σαφή ονόματα που αποτύπωναν την ουσία των δεδομένων.

**Σύνθεση αποτελεσμάτων έρευνας:** Τέλος, τα αποτελέσματα της ανάλυσης παρουσιάστηκαν με συστηματικό τρόπο. Τα θέματα που προέκυψαν περιεγράφηκαν λεπτομερώς και συνδέθηκαν με τους αρχικούς στόχους της έρευνας, το θεωρητικό πλαίσιο και τα ερευνητικά ερωτήματα.

## 2.7 Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας

Η μεθοδολογία της έρευνας οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα ηθικά ζητήματα για να διασφαλίζει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων, καθώς και την προστασία των συμμετεχόντων.

Οι ερευνητές πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες που συλλέγονται θα παραμείνουν ανώνυμες και δεν θα χρησιμοποιηθούν για σκοπούς πέρα από την έρευνα χωρίς τη συγκατάθεση των ατόμων.

Σύμφωνα με τους Bell & Bryman (2007), η ενσωμάτωση ηθικών πρακτικών στην έρευνα είναι απαραίτητη για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των ερευνητών και των συμμετεχόντων. Η ηθική δεοντολογία δεν είναι απλώς μια τυπική απαίτηση, αλλά θεμελιώδης παράγοντας για την ποιότητα και την αποδοχή της έρευνας.

Στην παρούσα έρευνα, ακολουθήθηκαν όλοι οι σχετικοί κανόνες δεοντολογίας, με την εξαρχής ενημέρωση των συμμετεχόντων για το πώς θα χρησιμοποιηθούν οι πληροφορίες που θα δώσουν και ότι τα προσωπικά τους δεδομένα δεν θα διοχετευτούν σε τρίτα μέρη.



## Κεφάλαιο 3<sup>ο</sup>: Βασικά ευρήματα της έρευνας - Ανάλυση Συνεντεύξεων

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα ευρήματα που εξήχθησαν από τις συνεντεύξεις με τους επιστημονικά υπεύθυνους των 13 Κέντρων Πρόληψης της Περιφέρειας Αττικής και των παραρτημάτων τους, με άξονες τα 6 ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν και που λειτούργησαν ως οδηγός στη θεματική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν 22 συνεντεύξεις.

### 3.1 Θεματική ανάλυση δεδομένων

Η επιλογή της θεματικής ανάλυσης στην παρούσα έρευνα, ήταν η κατάλληλη για την εις βάθος κατανόηση της σημασίας του έργου των Κέντρων Πρόληψης, των στόχων των δράσεών τους και των προτάσεών τους για τη βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχουν.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων, η θεματική ανάλυση παρέχει τη δυνατότητα ανάδειξης των βασικών θεμάτων που προέκυψαν από τις απόψεις των συμμετεχόντων. Αυτή η μεθοδολογική προσέγγιση επέτρεψε την αναγνώριση επαναλαμβανόμενων μοτίβων, τη σύνθεση κοινών εμπειριών και την ανάδειξη σημαντικών πτυχών που σχετίζονται με τη λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης. Παράλληλα, η θεματική ανάλυση διευκόλυνε την οργανωμένη παρουσίαση των απόψεων σχετικά με τις δράσεις των Κέντρων, τις ομάδες-στόχο, την επίτευξη των στόχων των παρεμβάσεων, καθώς και τις προτάσεις για τη βελτίωση των προγραμμάτων.

Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει την θεματική ανάλυση των δεδομένων των συνεντεύξεων και ακολουθεί η συσχέτιση των θεμάτων με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στη μεθοδολογία της έρευνας.

Πίνακας 1: Θεματική ανάλυση-Κωδικοποίηση συνεντεύξεων των επιστημονικά υπεύθυνων των Κέντρων Πρόληψης

ΚΩΔΙΚΟΙ	ΥΠΟΘΕΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΑ
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Προαγωγή ψυχοκοινωνικής υγείας</li> <li>• Πολυδιάστατη πρόληψη</li> <li>• Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση τοπικών κοινωνιών</li> <li>• Ενεργοποίηση φορέων και πολιτών</li> <li>• Δωρεάν παροχή υπηρεσιών</li> <li>• Μακροπρόθεσμη παρουσία στην κοινότητα</li> </ul>	Σημασία του έργου των Κέντρων Πρόληψης	Θέμα 1 <sup>ο</sup> Σημασία του έργου και στόχοι των παρεμβάσεων των Κέντρων Πρόληψης στην Κοινότητα
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Πρόληψη εξαρτήσεων σε εφήβους και μαθητές</li> <li>• Ενίσχυση προσωπικότητας</li> <li>• Αυτοεκτίμηση</li> <li>• Διαχείριση συγκρούσεων</li> <li>• Βιωματική εκπαίδευση</li> <li>• Δικτύωση με σχολεία και φορείς</li> <li>• Ενδυνάμωση οικογένειας</li> <li>• Έγκαιρη παρέμβαση σε ευάλωτα άτομα</li> <li>• Προαγωγή υγιούς στάσης ζωής</li> </ul>	Στόχοι των παρεμβάσεων	
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Βασικός πυλώνας για τη μεθοδολογία της πρόληψης</li> <li>• Βελτίωση της επικοινωνίας και της πρόληψης</li> <li>• Ανάπτυξη κοινωνικών και προσωπικών δεξιοτήτων</li> <li>• Κοινή γλώσσα και στάση απέναντι στα παιδιά</li> <li>• Ακρογωνιαίος λίθος για την επιτυχία των δράσεων</li> </ul>	Συμμετοχή γονέων/εκπαιδευτικών στις δραστηριότητες των προγραμμάτων πρόληψης	Θέμα 2 <sup>ο</sup> Προγράμματα & Παρεχόμενες υπηρεσίες
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Πρόληψη εξαρτήσεων (ναρκωτικά, αλκοόλ, εθισμός στο διαδίκτυο)</li> <li>• Προγράμματα σε σχολεία (μαθητές και εκπαιδευτικούς) αλλά και σε όλες τις βαθμίδες π.χ. πανεπιστήμια – εκπαίδευση φοιτητών των παιδαγωγικών επιστημών</li> <li>• Συνεργασία με ομίλους πρότυπων σχολείων (Όμιλοι ψυχολογίας Διαμεσολάβησης)</li> <li>• Βραχεία συμβουλευτική σε άτομα ζεύγη, οικογένειες</li> <li>• Ομάδες γονέων και εφήβων</li> <li>• Προγράμματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης</li> <li>• Ολιστικά προγράμματα πρόληψης</li> </ul>	Προγράμματα και παρεχόμενες υπηρεσίες	
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Δίκτυο συνεργασίας με σχολεία και συλλόγους γονέων</li> <li>• Κοινωνικά δίκτυα (Social Media)</li> <li>• Εκδηλώσεις ενημέρωσης (π.χ. παγκόσμιες ημέρες)</li> </ul>	Ενημέρωση ενδιαφερομένων για τις δράσεις	

ΚΩΔΙΚΟΙ	ΥΠΟΘΕΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΑ
<ul style="list-style-type: none"> <li>Διανομή έντυπου υλικού</li> </ul>		
<ul style="list-style-type: none"> <li>2-10 αιτήματα τη εβδομάδα ανάλογα με το Κέντρο</li> <li>Άμεση ανταπόκριση</li> <li>Αύξηση αιτημάτων την περίοδο Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου</li> </ul>	Συχνότητα αιτημάτων	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Μαθητές (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο)</li> <li>Σύλλογοι γονέων</li> <li>Εκπαιδευτικοί</li> <li>Τοπική κοινότητα</li> <li>Ένοπλες Δυνάμεις και Σώματα Ασφαλείας</li> <li>Ειδικό πληθυσμό Ρομά</li> <li>Εκπρόσωποι Τ. Αυτοδιοίκησης</li> </ul>	Ομάδα στόχος των προγραμμάτων	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Τα τελευταία χρόνια και η προ εφηβεία ,δηλαδή, η μετάβαση στο Γυμνάσιο (9-12 ετών)</li> <li>Έφηβοι (13-17 ετών)</li> <li>Νέοι 18 -25</li> <li>Χρήστες διαδικτύου (ειδικά με τάση εξάρτησης από ηλεκτρονικό τζόγο)</li> <li>Παιδιά από οικογένειες που δεν υπάρχει επικοινωνία και δέχονται παραμέληση και κακοποίηση</li> <li>Παιδιά που έχουν προδιάθεση προς την κατάθλιψη</li> <li>Παιδιά που έχουν προδιάθεση προς την ψυχαναγκαστική διαταραχή</li> </ul>	Ομάδες με τον υψηλότερο βαθμό κινδύνου για εξαρτήσεις	Θέμα 3° :Ομάδες Στόχος και ομάδες με υψηλό βαθμό κινδύνου για εξαρτήσεις
ΚΩΔΙΚΟΙ	ΥΠΟΘΕΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΑ
<ul style="list-style-type: none"> <li>Συμμετοχή σε επιμορφώσεις και σεμινάρια</li> <li>Διαρκής εκπαίδευση</li> <li>Ειδικά θέματα</li> <li>Συνεργασία με φορείς για ειδικές εκπαιδεύσεις</li> <li>Ομάδες προσωπικής ανάπτυξης</li> <li>Σεμινάρια μέσω της πλατφόρμας ΕΚΔΑ</li> </ul>	Εκπαίδευση Προσωπικού	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης</li> <li>Τοπικοί Φορείς (κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων, τα Κέντρα Κοινότητας, Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων)</li> <li>Ψυχιατρικά νοσοκομεία</li> <li>Τοπικές δομές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης</li> <li>Αθλητικοί σύλλογοι</li> </ul>	Φορείς με συχνότερη συνεργασία	Θέμα 4° : Εκπαίδευση Προσωπικού, Συνεργασίες και Παραπομπές σε Δομές Υποστήριξης

ΚΩΔΙΚΟΙ	ΥΠΟΘΕΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΑ
<ul style="list-style-type: none"> <li>Πανεπιστημιακά Ιδρύματα (Πάντειο Πανεπιστήμιο και η Ιατρική Σχολή του ΕΚΠΑ)</li> </ul>		
<ul style="list-style-type: none"> <li>ΚΕΔΑΣΥ</li> <li>Σισμανόγλειο, Αιγινήτειο, Μονάδα Εφηβικής Ψυχικής Υγείας του νοσοκομείου Παιδών</li> <li>ΕΚΕΨΥΕ, ΕΠΑΨΥ</li> <li>ΚΕΘΕΑ, ΟΚΑΝΑ, 18 και Άνω</li> <li>ΜΚΟ</li> </ul>	Παραπομπή σε φορείς	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Υποστελέχωση</li> <li>Οικονομικά προβλήματα</li> <li>Θεσμική αστάθεια</li> <li>Έλλειψη συνεχούς χρηματοδότησης</li> <li>Έλλειψη κοινωνικών δομών για παραπομπές</li> <li>Γραφειοκρατία</li> </ul>	Προβλήματα που ανακύπτουν κατά τη λειτουργία των Κέντρων	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Στελέχωση με το απαραίτητο προσωπικό</li> <li>Εξωτερική εποπτεία για το προσωπικό</li> <li>Περισσότερη χρηματοδότηση</li> <li>Δημιουργία ειδικών προγραμμάτων πρόληψης</li> <li>Ειδική εκπαίδευση και επιμόρφωση προσωπικού</li> <li>Καλύτερη συνεργασία με τα Υπουργεία (Παιδείας, Υγείας)</li> <li>Περισσότερες συνεδρίες με ωφελούμενους</li> <li>Δημιουργία επιπλέον κέντρων σε περιοχές όπως η Ανατολική Αττική</li> </ul>	Προτάσεις βελτίωσης παρεχόμενων υπηρεσιών	Θέμα 5 <sup>ο</sup> Προβλήματα κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων & Προτάσεις βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών - προγραμμάτων
<ul style="list-style-type: none"> <li>Θεσμικές αλλαγές (σταθερό και σαφές νομοθετικό πλαίσιο)</li> <li>Ενίσχυση του ρόλου της πρόληψης από την Πολιτεία</li> <li>Σταθερή χρηματοδότηση</li> <li>Διασφάλιση του ρόλου των Κέντρων ως βασικών φορέων πρόληψης</li> <li>Μείωση γραφειοκρατίας</li> <li>Καλύτερη συνεργασία με φορείς</li> <li>Ενίσχυση της διασύνδεσης και ευαισθητοποίησης της κοινότητας</li> <li>Έμφαση στην υποστήριξη εθελοντισμού</li> </ul>	Αλλαγές για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης	

## 3.2 Ερευνητικοί άξονες και ερευνητικά ερωτήματα

### 3.2.1 Σημασία του έργου των Κέντρων Πρόληψης

Τα Κέντρα Πρόληψης βασίζονται στη φιλοσοφία της αγωγής και της προαγωγής της υγείας και στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των τοπικών κοινωνιών στον αγώνα για την πρόληψη των εξαρτήσεων. Παίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινότητα, καθώς είναι οι μόνοι φορείς που ανταποκρίνονται άμεσα στα προβλήματα που ανακύπτουν και προωθούν τη διασύνδεση και τη συνεργασία των διαφόρων φορέων. Οι υπηρεσίες τους είναι καθολικές και προσεγγίζουν άμεσα την κοινότητα, ενώ παρέχονται δωρεάν. Η άμεση παρέμβαση στο πεδίο μέσα στην κοινότητα οδηγεί σε υψηλή αποτελεσματικότητα σε σχέση με άλλες δράσεις πρόληψης οι οποίες συνήθως είναι αποσπασματικές.

Όπως αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, η ύπαρξη των Κέντρων Πρόληψης είναι ιδιαίτερα σημαντική τόσο σε θεσμικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο, καθώς αποτελούν μια αναγνωρισμένη καλή πρακτική διεθνώς. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του ΕΠΙΦΥ και του CityC («Ανάγκες των Νέων - Κοινότητες που Νοιάζονται»), στα οποία συμμετείχαν και κάποια Κέντρα Πρόληψης, η νέα τάση στην πρόληψη, όπως εφαρμόζεται στην Ελλάδα, θεωρείται καινοτόμος πρακτική σε διεθνές επίπεδο. Συγκεκριμένα, η μεθοδολογία της πρόληψης απαιτεί χρόνο και συνέχεια, καθώς είναι μια δυναμική διαδικασία που εξελίσσεται μέσα από τη σύνδεση και τη σχέση με την κοινότητα. Αυτό που χρειάζεται είναι συστήματα παρεμβάσεων και όχι αποσπασματικά προγράμματα. Με άλλα λόγια, η πρόληψη πρέπει να λειτουργεί μακροπρόθεσμα σε τοπικό επίπεδο, ενώ η εντοπιότητα και η δράση μέσα στην κοινότητα αποτελούν τη νέα τάση και το ζητούμενο στη σύγχρονη πρόληψη.

Όπως επισημάνθηκε μέσα από τις συνεντεύξεις, η πρόληψη είναι μια δύσκολη έννοια, καθώς τα αποτελέσματά της δεν γίνονται άμεσα αντιληπτά. Απαιτεί μεθοδική προσέγγιση και σταθερή επαφή με το χρόνο, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι των προγραμμάτων. Η σημασία της, έγκειται στο ότι βοηθά στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και στην ευαισθητοποίηση των ατόμων, αξίες που στις μέρες μας είναι εύκολο να χαθούν.

Η ύπαρξη των Κέντρων Πρόληψης (ΚΠ) είναι εξαιρετικά σημαντική, καθώς με στοχευμένες παρεμβάσεις επιδιώκουν να ανταποκριθούν στις άμεσες ανάγκες τόσο της τοπικής όσο και της διατοπικής κοινότητας. Τα Κέντρα Πρόληψης σε όλη την Ελλάδα έχουν αξιολογηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤΕΠΝ) ως ένα καινοτόμο δίκτυο υπηρεσιών. Αξιοσημείωτο είναι ότι, στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, η πρόληψη υλοποιείται κυρίως από ΜΚΟ. Επιπλέον, στο συνέδριο της ΕΚΕΔΕ το 2022, τα Κέντρα Πρόληψης χαρακτηρίστηκαν ως πρότυπα μοντέλα κοινωνικής πολιτικής και δράσεων για την Ψυχική Υγεία. Γενικά, οι καινοτόμες δράσεις τους και ο σχεδιασμός που βασίζεται σε ποσοτική και ποιοτική ανάλυση και αξιολόγηση, καθιστούν τα Κέντρα Πρόληψης, μια επιτυχημένη δομή με σημαντική μακροχρόνια εμπειρία.

Όπως τόνισαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα, η πρόληψη ξεκινάει από πολύ νωρίς, μέσα από τη σχέση με την οικογένεια, καθώς στα πρώτα χρόνια της ζωής ενός ατόμου διαμορφώνονται οι βασικές του θέσεις και αντιλήψεις. Τα Κέντρα Πρόληψης παρεμβαίνουν σε αυτό το πρώιμο στάδιο με στόχο την αναγνώριση των αναγκών και της παρέμβασης μέσω δράσεων. Οι δράσεις αυτές πραγματοποιούνται με επισκέψεις σε σχολεία και νηπιαγωγεία, τη διοργάνωση βιωματικών σεμιναρίων για νηπιαγωγούς, δασκάλους και καθηγητές όλων των βαθμίδων, με στόχο την ευαισθητοποίησή τους, ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν έγκαιρα τυχόν προβληματικές συμπεριφορές. Έτσι, η πρόληψη παίζει καθοριστικό ρόλο στη μείωση των ψυχικών διαταραχών στο μέλλον.

### 3.2.2 Προγράμματα & Παρεχόμενες υπηρεσίες

Στα Κέντρα Πρόληψης γίνεται μια συλλογική προσπάθεια για την πρόληψη των εξαρτήσεων και την ενίσχυση της ψυχικής υγείας στην κοινότητα, μέσω δράσεων σε διάφορες πληθυσμιακές ομάδες (γονείς, παιδιά, εφήβους, εκπαιδευτικούς). Οι υπηρεσίες είναι δωρεάν και προσβάσιμες σε όλους, ενώ προάγονται μέσα από συνεργασίες με σχολεία με ειδικούς ψυχικής υγείας κ.α.

Ενδεικτικά, τα προγράμματα και οι παρεχόμενες υπηρεσίες των Κέντρων Πρόληψης της Περιφέρειας Αττικής που αποτέλεσαν το αντικείμενο της έρευνας, αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα :

Πίνακας 2: Παρεχόμενες υπηρεσίες των Κέντρων Πρόληψης

Α/Α	Διακριτικός τίτλος Κέντρου Πρόληψης		Παρεχόμενες Υπηρεσίες
1	ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ (ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ & ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ 7 ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ)	ΠΑΛΛΑΣ ΑΘΗΝΑ	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Παρεμβάσεις πρόληψης στην τοπική σχολική κοινότητα αλλά και σε όλες τις βαθμίδες π.χ. πανεπιστήμια –εκπαίδευση φοιτητών των παιδαγωγικών επιστημών. Με εγκεκριμένα εγχειρίδια που έχουν δημιουργηθεί από το κέντρο.</li> <li>• Συμβουλευτική γονέων και εφήβων</li> <li>• Εκπαίδευση εκπαιδευτικών</li> </ul>
		ΑΘΗΝΑ ΠΡΟΜΑΧΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ατομικές Συναντήσεις</li> <li>• Ομάδες Γονέων στα σχολεία</li> <li>• Εκπαιδευτικές ομιλίες στην κοινότητα</li> <li>• Ομάδες εφήβων</li> <li>• Προγράμματα σε Φαρμακοποιούς</li> <li>• Προγράμματα σε αθλητικούς συλλόγους για εθισμό στο ντόπινγκ –αναβολικά</li> </ul>
		ΑΘΗΝΑ ΠΟΛΥΒΟΥΛΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Βραχεία συμβουλευτική σε άτομα ζεύγη, οικογένειες</li> <li>• Ομάδες Γονέων στα σχολεία</li> <li>• Εκπαιδευτικές ομιλίες στην κοινότητα</li> <li>• Ομάδες εφήβων</li> <li>• Εκπαιδεύσεις γονέων και εκπαιδευτικών με συγκεκριμένα προγράμματα</li> <li>• Συνεργασίες με δράσεις παρέμβασης με πανεπιστήμια (Πάντειο , Πολυτεχνείο)</li> <li>• Συνεργασία με ομίλους πρότυπων σχολείων (Όμιλοι Ψυχολογίας Διαμεσολάβησης)</li> </ul>
		ΑΘΗΝΑ ΑΦΑΙΑ	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Βραχεία συμβουλευτική σε άτομα ζεύγη, οικογένειες με 8 συναντήσεις ανά αίτημα</li> <li>• Ομάδες Γονέων στα σχολεία</li> <li>• Εκπαιδευτικές ομιλίες στην κοινότητα</li> <li>• Ομάδες εφήβων</li> <li>• Εκπαιδεύσεις γονέων και εκπαιδευτικών με συγκεκριμένα προγράμματα</li> <li>α) τεχνικές πρόληψης για παιδιά –Επικοινωνία, β)βιωματικά εργαστήρια</li> </ul>
		ΑΘΗΝΑ ΠΟΛΛΙΑΣ	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Βραχεία συμβουλευτική σε άτομα ζεύγη, οικογένειες με 8 συναντήσεις ανά αίτημα</li> <li>• Ομάδες Γονέων στα σχολεία</li> <li>• Εκπαιδευτικές ομιλίες στην κοινότητα</li> <li>• Ομάδες εφήβων</li> <li>• Εκπαιδεύσεις γονέων και εκπαιδευτικών με συγκεκριμένα προγράμματα</li> <li>• Εφαρμογή ολιστικού προγράμματος πρόληψης όχι μόνο για τις ναρκωτικές ουσίες αλλά και αλκοόλ , τσιγάρο , εθισμό στο διαδίκτυο , ναρκωτικές ουσίες στο διαδίκτυο</li> </ul>

Α/Α	Διακριτικός τίτλος Κέντρου Πρόληψης		Παρεχόμενες Υπηρεσίες
			<ul style="list-style-type: none"> <li>• Προγράμματα Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης και Τοξικών Σχέσεων</li> <li>• Προγράμματα ΛΟΑΤΚΙ</li> <li>• Πρόγραμμα Σ αγαπώ Αλλά</li> <li>• Προγράμματα ΦΙΛΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ</li> <li>• Πρόγραμμα για φοιτητές Διαχείριση Συναισθημάτων</li> </ul>
		ΑΘΗΝΑ ΕΡΓΑΝΗ	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση</li> <li>• Γυμνάσιο Ερχόμαστε</li> <li>• Σχέσεις των Φύλων</li> <li>• Τοξικές Σχέσεις</li> <li>• Το ταξίδι της Ομάδας μου(ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ των μαθητών στην τάξη τους Α Γυμνασίου)</li> </ul>
		ΑΘΗΝΑ ΠΡΟΝΑΙΑ	<p>Τα προγράμματα πρόληψης ξεκινούν από την Α' και τη Β' τάξη του δημοτικού, όπου οι εκπαιδευτικοί τα υλοποιούν υπό την εποπτεία του Κέντρου. Το βασικό πρόγραμμα περιλαμβάνει θεματικές για τις τάξεις Γ' έως ΣΤ', όπως συναισθηματική έκφραση, δεξιότητες επικοινωνίας, αντιμετώπιση προκλήσεων και φροντίδα του εαυτού. Για τη ΣΤ' τάξη, υπάρχει επιπλέον πρόγραμμα για τη μετάβαση στο γυμνάσιο, το οποίο περιλαμβάνει συναντήσεις με μαθητές, καθηγητές και γονείς. Στο γυμνάσιο, τα προγράμματα επικεντρώνονται σε θέματα όπως αυτοεκτίμηση, εφηβεία, διαχείριση συναισθημάτων και σχολικό εκφοβισμό. Οι συναντήσεις μπορούν να προσαρμοστούν στις ανάγκες του κάθε σχολείου.</p> <p>Για τους εκπαιδευτικούς, προτείνονται ομάδες ενδυνάμωσης με βιωματικές συναντήσεις ή εκπαιδευτικά προγράμματα, ενώ για τους γονείς, προσφέρονται ομάδες συζήτησης με ποικίλα θέματα, όπως επικοινωνία, εφηβεία και ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη, βία και εξάρτηση από το διαδίκτυο. Οι συναντήσεις μπορούν να γίνονται στο σχολείο ή στο Κέντρο Πρόληψης, πρωινές ή απογευματινές ώρες.</p>
		ΠΑΛΛΑΣ ΑΘΗΝΑ	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Παρεμβάσεις πρόληψης στην τοπική σχολική κοινότητα αλλά και σε όλες τις βαθμίδες π.χ. πανεπιστήμια –εκπαίδευση φοιτητών των παιδαγωγικών επιστημών. Με εγκεκριμένα εγχειρίδια που έχουν δημιουργηθεί από το κέντρο.</li> <li>• Συμβουλευτική γονέων και εφήβων</li> <li>• Εκπαίδευση εκπαιδευτικών</li> </ul>
ΚΕ.ΠΡ.Α.Γ.Ε.Α		ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΗΜΟΥ ΑΛΙΜΟΥ	<p><b>Βιωματικά Προγράμματα:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Για εκπαιδευτικούς</li> <li>• Για γονείς</li> <li>• Για μαθητές (από την προσχολική ηλικία μέχρι και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση)</li> <li>• Για νέους/ενήλικες</li> </ul> <p><b>Δράσεις:</b></p>



Α/Α	Διακριτικός τίτλος Κέντρου Πρόληψης	Παρεχόμενες Υπηρεσίες
2		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Σεμινάρια ψυχικής υγείας για την ευρύτερη κοινότητα</li> <li>• Υποδοχή αιτημάτων βοήθειας (8 συναντήσεις το μέγιστο, όριο του ΟΚΑΝΑ)</li> <li>• Ασκληπιό Βούλας , διασύνδεση περιστατικών</li> <li>• Δύο ομάδες εποπτείας επαγγελματιών Ψυχικής Υγείας που αφορούν παιδιά τα οποία είναι επικίνδυνα για χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών</li> </ul>
	<p><b>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΗΜΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ</b></p>	<p>Κυρίως με την σχολική κοινότητα. Γίνονται δράσεις, σεμινάρια και βιωματικά εργαστήρια σε γονείς, εκπαιδευτικούς, μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, φοιτητές και ζευγάρια. Κατά διαστήματα, γίνονται δράσεις και σε συγκεκριμένους φορείς και ομάδες πληθυσμού. Υπάρχουν διάφορες ημερίδες και συναντήσεις. Επιπλέον, πραγματοποιείται βραχεία συμβουλευτική και κάθε κάτοικος Γλυφάδας μπορεί να κάνει μέχρι 8 συναντήσεις αναφορικά με θέματα ψυχικής υγείας (όπως π.χ. επιλογή επαγγέλματος, συγκρούσεις οικογενειακές, διαχείριση πένθους κοκ)</p>
	<p><b>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΗΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ- ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΟ</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Βιωματικά Σεμινάρια Γονέων</li> <li>• Σεμινάρια Εκπαιδευτικών</li> <li>• Παρεμβάσεις/Δράσεις σε σχολεία</li> <li>• Ομιλίες</li> <li>• Ομάδες εποπτείας εκπαιδευτικού έργου</li> <li>• Προγράμματα Βρεφονηπιοκόμων και Προσωπικού Παιδικών &amp; Βρεφικών Σταθμών</li> <li>• Ημερίδες</li> <li>• Στοχευμένες εκδηλώσεις</li> <li>• Ευρύτερες Δράσεις</li> <li>• Δράσεις με μαθητές</li> </ul>
3	<p><b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΙΕΞΟΔΟΣ (ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ)</b></p>	<p>Λόγω των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής εφαρμόζονται στοχευμένα προγράμματα πρόληψης των εξαρτήσεων με συνεχή παρουσία κυρίως σε σχολεία με αμιγή πληθυσμό Ρομά ή είτε κατά το ήμισυ. (π.χ Καποτά με έντονη διακίνηση ναρκωτικών)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Βραχεία συμβουλευτική σε άτομα ζεύγη, οικογένειες με 8 συναντήσεις ανά αίτημα</li> <li>• Ομάδες Γονέων στα σχολεία</li> <li>• Εκπαιδευτικές ομιλίες στην κοινότητα</li> <li>• Ομάδες εφήβων</li> <li>• Εκπαιδεύσεις γονέων και εκπαιδευτικών με συγκεκριμένα προγράμματα</li> <li>• Εφαρμογή ολιστικού προγράμματος πρόληψης όχι μόνο για τις ουσίες αλλά και παιδικής κακοποίησης όπως και σεξουαλικής κακοποίησης</li> <li>• Παρεμβάσεις σε περιόδους κρίσης π.χ. πυρκαγιές και σε περιπτώσεις έντονης ενδοοικογενειακής βίας .</li> <li>• Κουίζ Ναρκοπέδιο :Βιωματικό πρόγραμμα για μαθητές γυμνασίου λυκείου για τις εξαρτήσεις.</li> </ul>

Α/Α	Διακριτικός τίτλος Κέντρου Πρόληψης	Παρεχόμενες Υπηρεσίες
		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Συμμετοχή στην ετήσια Ευρωπαϊκή Έρευνα ΕΠΨΥ για την πρόληψη κατά των Ναρκωτικών</li> </ul>
4	<b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΑΡΓΩ (ΔΗΜΩΝ ΠΑΠΑΓΟΥ-ΧΟΛΑΡΓΟΥ, ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Παρεμβάσεις στα σχολεία όλων των βαθμίδων, από νήπιο μέχρι λύκειο, σε καθηγητές βιωματικά σεμινάρια</li> <li>• Δράσεις διευθέτησης κάποιου προβλήματος στο σχολείο</li> <li>• Πρόγραμμα για την Πρόληψη και Κατανόηση της βίας ανάμεσα στους εφήβους</li> <li>• Ημερίδα με θέμα "Βία μεταξύ των ανηλίκων κι αναρτημένη στο διαδίκτυο"</li> <li>• Κοινωνικές δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.</li> <li>• Ομιλίες στην κοινότητα, δράσεις που αφορούν τους γονείς, βιωματικά σεμινάρια μέσα από ομάδες γονέων.</li> <li>• Διαχείριση ατομικών περιστατικών γονέων για περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, bullying στο σχολείο, χρήσης ουσιών ή εθισμού στο διαδίκτυο.</li> <li>• Σεμινάρια με φορείς</li> <li>• Σεμινάρια και ενημέρωση στο προσωπικό και τους διευθυντές των αστυνομικών τμημάτων</li> <li>• Ενημέρωση, κινητοποίηση και συνεργασία με τις Κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων</li> </ul>
5	<b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΗΜΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ</b>	<p>Ομάδες γονέων, εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας, Στελέχη Αστυνομίας και Στρατού (συνεργασία, ενημέρωση, πληροφόρηση και εκπαίδευση αναφορικά με εξαρτήσεις, ουσίες, εξαρτητικές συμπεριφορές κοκ.). Υπάρχει πρόληψη για σχολική βία, τζόγο, διαδίκτυο, διαχείριση κρίσεων κοκ.</p>
6	<b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΔΗΜΩΝ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ &amp; ΔΑΦΝΗΣ-ΥΜΗΤΤΟΥ</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ομάδες Γονέων</li> <li>• Σεμινάρια Εκπαιδευτικών (αγωγή, υγεία, διαχείριση τάξης)</li> <li>• Συμβουλευτική Εκπαιδευτικών &amp; Ενίσχυση Εκπαιδευτικού Ρόλου</li> <li>• Ημερίδες</li> <li>• Δράσεις με μαθητές στα πλαίσια της τάξης, ευαισθητοποίηση κοκ.</li> </ul>
7	<b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΗΛΙΟΣ (ΔΗΜΩΝ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ &amp; ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Παρέμβαση στη προσχολική ηλικία (παιδικοί σταθμοί και νηπιαγωγεία σε επίπεδο εκπαίδευσης γονέων και εκπαιδευτικών)</li> <li>• Επισκέψεις στα σχολεία (γονείς και εκπαιδευτικοί εφήβων)</li> <li>• Δράσεις ευαισθητοποίησης όλης της κοινότητας</li> <li>• Παροχή συμβουλευτικής (ατομικής, οικογενειακής και ζευγαριών)</li> </ul>
8	<b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΙΡΙΔΑ (ΔΗΜΟΥ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ατομικές Συναντήσεις</li> <li>• Ομάδες Γονέων στα σχολεία</li> <li>• Εκπαιδευτικές ομιλίες στην κοινότητα</li> <li>• Ομάδες εφήβων</li> <li>• Συμμετοχή σε κατασκήνωση του Δήμου.</li> </ul>

Α/Α	Διακριτικός τίτλος Κέντρου Πρόληψης	Παρεχόμενες Υπηρεσίες
9	<b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΠΡΟΝΟΗ (ΔΗΜΟΥ ΚΗΦΙΣΙΑΣ)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Βραχεία συμβουλευτική σε άτομα ζεύγη, οικογένειες</li> <li>• Ομάδες Γονέων στα σχολεία</li> <li>• Εκπαιδευτικές ομιλίες στην κοινότητα</li> <li>• Ομάδες εφήβων</li> <li>• Εκπαιδεύσεις γονέων και εκπαιδευτικών με συγκεκριμένα προγράμματα</li> <li>• Πρόγραμμα δίκτυο εκπαίδευσης εθελοντών (φοιτητές και πρώην μέλη του ΚΠ) με σταθερή συνεργασία τα τελευταία 25 έτη</li> <li>• Δημιουργία ομάδων στήριξης</li> <li>• Σύμπραξη με το Αττικό Νοσ/ειο και το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής για πρόγραμμα διακοπής καπνίσματος</li> <li>• Συνεργασία με το ΕΠΙΨΥ για την έρευνα του CityC (Αμερικανικό Πρόγραμμα Κοινότητα &amp; Πρόληψη Διερεύνηση Παραγόντων Προστασίας και Κινδύνων ) οπου πήραν μέρος 4 ΚΠ . Με βάση τα αποτελέσματα θα χαραχθούν σχεδιασμοί για την πρόληψη για τα επόμενα 30 χρόνια</li> <li>• Ειδικό πρόγραμμα για παρέμβαση σε περίοδο κρίσης</li> <li>• Προγράμματα για τον Εκφοβισμό, Επιθετικότητα και Βία, Εξάρτηση &amp; Διαδίκτυο</li> </ul>
10	<b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ « ΣΤΑΘΜΟΣ» (ΔΗΜΩΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ, ΜΟΣΧΑΤΟΥ-ΤΑΥΡΟΥ)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Παρέμβαση στους εφήβους -πρόληψη εξαρτήσεων</li> <li>• Ασφαλής χρήση διαδικτύου Ε και ΣΤ Δημοτικού</li> <li>• Ομάδα Ανάγνωσης (με βιβλία που αφορούν την ψυχική υγεία, πολιτισμό, κλπ')</li> <li>• Ομιλίες στα σχολεία που αφορούν θέματα ανατροφής εφήβων (όρια μεγαλώματος κλπ)</li> <li>• Επαφή σχολείου με κοινότητα στο πλαίσιο της αξιολόγησης εκπαίδευση των εκπαιδευτικών</li> <li>• Διάφορες εκδηλώσεις σε παγκόσμιες ημέρες (πχ παγκόσμια μέρα ψυχικής υγείας, κατά του AIDS</li> </ul>
11	<b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΦΑΕΘΩΝ (ΔΗΜΩΝ ΙΛΙΟΥ, ΔΗΜΩΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ , ΔΗΜΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ-ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Νηπιαγωγείο Ιλίου: Μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό και ο ρόλος της Οικογένειας</li> <li>• Έφηβοι και οικογενειακό περιβάλλον στην Ελλάδα - Συνεργασία με ΕΠΙΨΥ (Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας)</li> <li>• Δημοτικά Πετρούπολης: Ομάδες παιδιών ΣΤ τάξης Ομαλή μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο.</li> <li>• Λύκεια Πετρούπολης: Ομάδες Γονέων</li> <li>• Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Συμβούλων Σχολικής Ζωής Εκπαιδευτικών Μονάδων Βθμιας Εκπαίδευσης Δήμων Αγίων Αναργύρων, Ίλιου και Πετρούπολης</li> <li>• Μουσικό Σχολείο Ιλίου-Εφηβεία, ο ρόλος της Οικογένειας και του Σχολείου</li> <li>• Πρότυπο Λύκειο Αγίων Αναργύρων-Το άγχος στην εφηβεία, ο</li> </ul>

Α/Α	Διακριτικός τίτλος Κέντρου Πρόληψης	Παρεχόμενες Υπηρεσίες
		<p>ρόλος της οικογένειας</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ΕΠΑΛ Ιλίου: Ενδυνάμωση μαθητών Α Λυκείου κ.α</li> <li>• Ατομικές Συνεδρίες</li> </ul>
12	<p><b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΑΡΗΣΙΣ (ΔΗΜΩΝ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ, ΑΙΓΑΛΕΩ, ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ)</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Επιμορφωτικά σεμινάρια και εποπτικές συναντήσεις για εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων σε θέματα πρόληψης, εξάρτησης και σε προγράμματα αγωγής υγείας.</li> <li>• Εργαστήρια και ομάδες συμβουλευτικής γονέων.</li> <li>• Εργαστήρια ανάπτυξης δεξιοτήτων για μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.</li> <li>• Εργαστήρια ανάπτυξης δεξιοτήτων για ενήλικους.</li> <li>• Ενημερωτικές συναντήσεις και άλλες εκδηλώσεις για θέματα πρόληψης.</li> <li>• Ατομική και οικογενειακή συμβουλευτική</li> <li>• Δράση σε συνεργασία με το στρατό</li> <li>• Δράση σε συνεργασία με την αστυνομία</li> </ul>
13	<p><b>ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Συμβουλευτική Γονέων</li> <li>• Ομάδες Γονέων βιωματικού χαρακτήρα</li> <li>• Επιμορφωτικά Σεμινάρια για εκπαιδευτικούς</li> <li>• Ομιλίες και Ημερίδες στο χώρο του σχολείου</li> <li>• Ομάδες Εφήβων</li> <li>• Υποστήριξη Εκπαιδευτικών Στην εφαρμογή προγραμμάτων Υγείας</li> <li>• Συνεργασία με συλλόγους γονέων και κηδεμόνων-βιωματικά εργαστήρια για γονείς</li> <li>• Συνεργασία με Διευθύνσεις σχολείων και συλλόγους εκπαιδευτικών</li> <li>• Συμβουλευτικές σε ατομικό και οικογενειακό επίπεδο</li> <li>• Ομάδες αυτογνωσίας</li> <li>• Συνεργασία με φορείς Ψυχικής Υγείας</li> <li>• Συνεργασία με συλλόγους εργαζομένων, πολιτιστικούς συλλόγους και αθλητικά σωματεία σε τοπικό επίπεδο</li> <li>• Συνεργασία με Εκπαιδευτικά Ιδρύματα</li> <li>• Σεμινάρια για τη διαχείριση πένθους, την πρόληψη παιδικών ατυχημάτων και την επίλυση συγκρούσεων</li> <li>• Ομάδες αυτογνωσίας με θέμα τη μουσική</li> </ul>

### 3.2.3 Επιμόρφωση προσωπικού

Η εκπαίδευση του προσωπικού των Κέντρων Πρόληψης, πραγματοποιείται σε συνεργασία με φορείς όπως ο ΟΚΑΝΑ και το ΚΕΘΕΑ, εξασφαλίζοντας σταθερή επιμόρφωση σε σημαντικά θέματα.

Επιπρόσθετα, το προσωπικό λαμβάνει ειδική εκπαίδευση σε ζητήματα όπως η διαχείριση πένθους, η ψυχοκοινωνική υγεία και οι εξαρτήσεις, ενώ παράλληλα συνεργάζεται με φορείς όπως το ΕΠΙΨΥ, τα Πανεπιστήμια και νοσοκομεία για την απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων.

Επιπλέον, το προσωπικό ενισχύει τις δεξιότητές του μέσα από ομάδες προσωπικής ανάπτυξης, ενώ εκπαιδεύεται και σε θέματα έμφυλης βίας και πρόληψης εξαρτήσεων μέσω της πλατφόρμας ΕΚΔΑ.

### 3.2.4 Ομάδα στόχος των παρεμβάσεων/δράσεων

Τα Κέντρα Πρόληψης στοχεύουν κυρίως σε μαθητές, εφήβους, γονείς και εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές, ιδιαίτερα στην εφηβεία, αποτελούν την κύρια ομάδα στόχο, καθώς είναι σε μια κρίσιμη ηλικία διαμόρφωσης ταυτότητας, όπου οι επιρροές από το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Οι γονείς αποτελούν επίσης βασικό πυλώνα των προγραμμάτων, καθώς η κατάλληλη εκπαίδευση και υποστήριξή τους είναι καθοριστικής σημασίας για την πρόληψη και την αντιμετώπιση κινδύνων που ενδέχεται να προκύψουν στο σπίτι.

Η ομάδα που θεωρείται ότι διατρέχει τον υψηλότερο κίνδυνο από τις εξαρτήσεις είναι οι έφηβοι και οι νέοι ενήλικες. Αυτή η ηλικιακή ομάδα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη λόγω των ψυχοκοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει, όπως η έντονη ανάγκη για αποδοχή από τους συνομηλίκους, οι ακαδημαϊκές και προσωπικές πιέσεις, αλλά και η ευαλωτότητα σε θέματα αυτοεκτίμησης. Επιπλέον, οι νέοι που προέρχονται από οικογένειες με οικονομικές δυσκολίες, διαταραγμένες οικογενειακές σχέσεις ή έλλειψη κοινωνικής στήριξης έχουν αυξημένες πιθανότητες να στραφούν σε εξαρτησιογόνες ουσίες ως μέσο αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων. Η έλλειψη πρόσβασης σε κατάλληλη ενημέρωση και πρόληψη εντείνει το πρόβλημα, καθώς πολλοί νέοι δεν αντιλαμβάνονται πλήρως τους κινδύνους των εξαρτήσεων.

Η στοχευμένη υποστήριξη προς αυτές τις ομάδες, σε συνδυασμό με την εκπαίδευση και την παροχή εργαλείων για την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας, αποτελεί το βασικό πυλώνα των δράσεων των Κέντρων Πρόληψης.

### 3.2.5 Στόχοι των παρεμβάσεων/δράσεων που υλοποιούν τα Κέντρα Πρόληψης

Τα Κέντρα Πρόληψης έχουν ως κύριο στόχο την πρόληψη των εξαρτήσεων και την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας. Εστιάζουν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση παιδιών, νέων, γονέων, εκπαιδευτικών και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, με σκοπό την ενίσχυση των προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Οι δράσεις τους περιλαμβάνουν την ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησης, τη διαχείριση συναισθημάτων, την προαγωγή της συνεργασίας και της επικοινωνίας, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και την αποφυγή κινδύνων όπως οι εξαρτήσεις.

Παράλληλα, οι δράσεις στοχεύουν στην έγκαιρη παρέμβαση σε ευάλωτες ομάδες, ενισχύοντας τη σχέση με τις κοινότητες. Τα βιωματικά προγράμματα που υλοποιούν τα Κέντρα Πρόληψης ενισχύουν τη συμμετοχή μαθητών, γονέων και εκπαιδευτικών, προωθώντας την ανάπτυξη ισχυρών δεσμών εμπιστοσύνης και αλληλοϋποστήριξης. Έτσι, επιτυγχάνεται η συστηματική πρόληψη, κυρίως σε σχολικό πλαίσιο, αλλά και σε άλλες τοπικές κοινότητες.

Η συμμετοχή των γονέων και των εκπαιδευτικών στις δραστηριότητες των προγραμμάτων πρόληψης είναι θεμελιώδους σημασίας, όπως αναδεικνύεται από τις συνεντεύξεις με τους επιστημονικά υπεύθυνους των Κέντρων. Αυτή η συμμετοχή θεωρείται ουσιώδης για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων, καθώς οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί αποτελούν σταθερά σημεία αναφοράς στη ζωή των παιδιών.

Πολλοί εκ των συμμετεχόντων στην έρευνα, υπογραμμίζουν ότι η συμμετοχή των γονέων, όχι μόνο ενισχύει την επίδραση των προγραμμάτων στους νέους, αλλά και τους προετοιμάζει για να διαχειριστούν αποτελεσματικότερα κρίσιμες καταστάσεις. Οι γονείς είναι γενικά πιο πρόθυμοι να συμμετέχουν, ενώ οι εκπαιδευτικοί, παρότι παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επιτυχία των δράσεων, συχνά δυσκολεύονται να ανταποκριθούν. Τα προγράμματα που αφορούν τόσο τους γονείς όσο και τους εκπαιδευτικούς συμβάλλουν στην ανάπτυξη υγιών προσωπικοτήτων και στη δημιουργία προστατευτικών μηχανισμών στα παιδιά, διευκολύνοντας την πρόληψη εξαρτήσεων και άλλων προβλημάτων.

### 3.2.6 Ενημέρωση ενδιαφερομένων για τις δράσεις

Η ενημέρωση για τις δράσεις πρόληψης των εξαρτήσεων πραγματοποιείται κυρίως μέσω αναρτήσεων στα κοινωνικά δίκτυα, αποστολή ενημερωτικών μηνυμάτων σε συνεργαζόμενους φορείς, ενώ χρησιμοποιείται και η ιστοσελίδα των Δήμων για τη διάχυση της πληροφορίας. Δίνεται έμφαση στην προσωπική επαφή με τους συλλόγους γονέων, διδασκόντων και με τους εκάστοτε τοπικούς φορείς.

### 3.2.7 Προβλήματα κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων

**Έλλειψη Προσωπικού:** Η υποστελέχωση είναι ένα κοινό πρόβλημα σε πολλά Κέντρα Πρόληψης. Πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκε η ανάγκη για πρόσληψη επιπλέον προσωπικού, ειδικά ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, προκειμένου να καλυφθούν οι αυξανόμενες ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων.

**Ανεπαρκής χρηματοδότηση:** Υπάρχουν δυσκολίες στη σταθερή χρηματοδότηση, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η βιωσιμότητα των προγραμμάτων και υπηρεσιών. Επιπλέον, ο μικρός προϋπολογισμός δεν επαρκεί για την κάλυψη όλων των αναγκών των Κέντρων Πρόληψης.

**Γραφειοκρατικά Ζητήματα και Έλλειψη συντονισμού:** Η γραφειοκρατία και η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των φορέων και των Υπουργείων καθυστερεί την αποτελεσματική εφαρμογή των προγραμμάτων.

**Απροθυμία Συμμετοχής και Κοινωνική Απήχηση:** Η μειωμένη κινητοποίηση και ενδιαφέρον από την κοινότητα αποτελούν εμπόδια στην εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης. Ειδικότερα, αναφέρθηκε ότι πολλοί γονείς και εκπαιδευτικοί δεν συμμετέχουν ενεργά στις δράσεις. Η κοινωνική απήχηση των δράσεων πρόληψης συχνά είναι περιορισμένη, με αποτέλεσμα να απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.

**Θεσμικές Ελλείψεις:** Επιπρόσθετα, το ασταθές θεσμικό πλαίσιο δημιουργεί προβλήματα στην υλοποίηση των προγραμμάτων. Η έλλειψη θεσμικής κατοχύρωσης δυσχεραίνει τη λειτουργία των Κέντρων.

### 3.2.8 Προτάσεις βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών

**Στελέχωση με νέο προσωπικό:** Για τη βελτίωση των υπηρεσιών, προτείνεται η στελέχωση των Κέντρων με εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό.

**Εξασφάλιση χρηματοδότησης:** Υπάρχει ανάγκη για σταθερή και αυξημένη χρηματοδότηση, ώστε να καλυφθούν οι λειτουργικές ανάγκες των Κέντρων, να αυξηθεί ο αριθμός των δράσεων και να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών.

**Εκπαίδευση και Εποπτεία:** Συνεχής εκπαίδευση και εποπτεία του προσωπικού, ειδικά όσον αφορά ζητήματα πρόληψης και ψυχοκοινωνικής υγείας.

**Θεσμικές Αλλαγές:** Βελτίωση του θεσμικού πλαισίου, ώστε να μειωθεί η γραφειοκρατία και να υπάρξει καλύτερος συντονισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και Υπουργείων και να αναγνωριστεί ο ρόλος των Κέντρων Πρόληψης ως βασικών φορέων στον τομέα της πρόληψης.

**Κοινωνική Ευαισθητοποίηση και Συνεργασία:** Η ενίσχυση της συνεργασίας με άλλους φορείς και η καλύτερη δικτύωση κρίνονται απαραίτητες για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης, ενώ πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση της κοινότητας.

**Ανάγκη για Νέες Δομές:** Υπάρχει ανάγκη δημιουργίας νέων Κέντρων σε περιοχές που δεν καλύπτονται, όπως στην Ανατολική Αττική.

### 3.2.9 Αλλαγές για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης

Σύμφωνα με τους επιστημονικά υπεύθυνους των Κέντρων που συμμετείχαν στην έρευνα, οι αλλαγές που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης είναι μεταξύ άλλων :

- Η προώθηση μίας καλύτερης συνεργασίας μεταξύ των Υπουργείων Υγείας, Εσωτερικών και Παιδείας που θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω μνημονίων συνεργασίας, θα διευκολύνει την κοινή δράση και επικοινωνία.



- Η δημιουργία μιας ενιαίας πηγής δεδομένων για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων πρόληψης, στηριζόμενη στις Ευρωπαϊκές Προδιαγραφές Ποιότητας, θα επιτρέψει την εφαρμογή επιστημονικά τεκμηριωμένων παρεμβάσεων. Η αποτύπωση και μέτρηση της ποιότητας και ποσότητας των υπηρεσιών θα συμβάλλει στη συνεχή βελτίωση, χωρίς να δίνεται υπερβολική έμφαση στους αριθμούς, αλλά στη συνολική αποτελεσματικότητα.
- Ένα βασικό πρόβλημα είναι η δυσκολία των εκπαιδευτικών να συμμετέχουν στην εφαρμογή των Προγραμμάτων Πρόληψης. Η προσαρμογή του αναλυτικού σχολικού προγράμματος για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων πρόληψης, θα διευκολύνει τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών.
- Η συστηματική διάχυση του έργου των Κέντρων Πρόληψης, μέσω της κεφαλαιοποίησης και αξιοποίησης καλών πρακτικών, είναι απαραίτητη για την επιτυχία των παρεμβάσεων τους.
- Επιπλέον, χρειάζεται μία αναθεώρηση της έννοιας της πρόληψης και του ρόλου της, ώστε να επικεντρώνεται περισσότερο σε καινοτόμες διαδικασίες, παρά σε μεμονωμένα προγράμματα. Η αποτύπωση ενός καινοτόμου συστήματος πρόληψης και όχι μόνο προγραμμάτων, καθώς και η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των κέντρων πρόληψης, είναι επίσης κομβικής σημασίας.
- Για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των Κέντρων Πρόληψης, χρειάζεται μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και πόροι, τόσο οικονομικοί όσο και σε ανθρώπινο δυναμικό.
- Τέλος, είναι σημαντικό να ενταθούν οι ενημερωτικές καμπάνιες στις γειτονιές, ώστε να αντιμετωπιστούν φαινόμενα βίας και κακοποίησης. Η λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης υπό την ευθύνη των Δήμων θα μπορούσε να διασφαλίσει την άμεση επίλυση προβλημάτων και την εύρυθμη λειτουργία τους.

Με αυτές τις αλλαγές, θα μπορούσε να επιτευχθεί μια πιο αποτελεσματική εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης, προς όφελος της κοινωνίας στο σύνολό της.

## Κεφάλαιο 4<sup>ο</sup> : Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η έρευνα στα Κέντρα Πρόληψης της Περιφέρειας Αττικής, αναδεικνύει τη σημαντική συμβολή τους, στην πρόληψη των εξαρτήσεων και την προαγωγή της ψυχικής και κοινωνικής υγείας στις τοπικές κοινότητες. Τα Κέντρα Πρόληψης προσφέρουν, πολύπλευρες παρεμβάσεις που περιλαμβάνουν ενημερωτικές και εκπαιδευτικές δράσεις προς μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς και άλλες ομάδες του πληθυσμού. Η παροχή των υπηρεσιών τους είναι δωρεάν και επιτυγχάνεται μέσω δικτύων συνεργασίας με σχολεία, φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, κοινωνικές υπηρεσίες και δομές ψυχικής υγείας.

Παράλληλα, υλοποιούν δράσεις που στοχεύουν στην έγκαιρη παρέμβαση και ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στους εφήβους και τις οικογένειές τους. Ειδική αναφορά γίνεται στην ανάπτυξη προγραμμάτων που αφορούν την πρόληψη εξαρτήσεων από ουσίες (ναρκωτικά, αλκοόλ), την προαγωγή της αυτοεκτίμησης, τη διαχείριση συναισθημάτων και την αντιμετώπιση κρίσεων, όπως η ενδοοικογενειακή βία και ο σχολικός εκφοβισμός. Τα προγράμματα αυτά βασίζονται σε βιωματικές εκπαιδεύσεις, συστηματικές συναντήσεις με γονείς και συμβουλευτική υποστήριξη.

Ωστόσο, μέσα από την έρευνα αναδεικνύονται σημαντικά προβλήματα που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των Κέντρων Πρόληψης. Σε πολλά κέντρα υπάρχει έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, όπως ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.α., γεγονός που δυσχεραίνει την εφαρμογή των προγραμμάτων και δράσεων τους. Η περιορισμένη χρηματοδότηση και η αβεβαιότητα για τη μελλοντική λειτουργία των Κέντρων, δημιουργούν εμπόδια στο μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων.

Για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, οι επιστημονικά υπεύθυνοι, πρότειναν μεταξύ άλλων, την εξασφάλιση σταθερής χρηματοδότησης των Κέντρων, την ενίσχυση της στελέχωσης με εξειδικευμένο προσωπικό και τη συνεχή εκπαίδευση των επαγγελματιών σε νέες μεθόδους πρόληψης. Το προσωπικό θα πρέπει να εκπαιδεύεται διαρκώς σε νέα θέματα που αφορούν την πρόληψη των εξαρτήσεων και την ψυχοκοινωνική υγεία, ώστε να είναι επαρκώς προετοιμασμένο για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ωφελούμενων. Η συνεργασία με σχολεία, κοινότητες και άλλους φορείς θα μπορούσε να βελτιωθεί, ώστε να αυξηθεί η διάχυση των προγραμμάτων και η ευαισθητοποίηση του κοινού. Επιπρόσθετα, η

ενεργή εμπλοκή γονέων και εκπαιδευτικών αποτελεί κεντρικό άξονα για την επιτυχία των προγραμμάτων πρόληψης, με στόχο τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος που προάγει την ψυχική και κοινωνική υγεία των νέων.

Αρκετοί εκ των συμμετεχόντων στην έρευνα επισήμαναν, την ανάγκη βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας, καθώς και ενίσχυση της εξωτερικής εποπτείας για την υποστήριξη των στελεχών. Η ύπαρξη σαφών κανονισμών και η δημιουργία ενός ανεξάρτητου εποπτικού φορέα θεωρούνται επίσης αναγκαία. Προτείνεται η εστίαση σε πιο εξειδικευμένα προγράμματα για ομάδες υψηλού κινδύνου, όπως έφηβοι και ευάλωτοι πληθυσμοί. Επίσης, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη δημιουργία προγραμμάτων πρόληψης που να υποστηρίζουν τις οικογένειες και να ενισχύουν τον εθελοντισμό.

Ακόμη, κρίνεται απαραίτητη η βελτίωση της συνεργασίας με άλλους φορείς, η ενίσχυση της διασύνδεσης με την κοινότητα και η δημιουργία νέων δομών σε περιοχές που δεν καλύπτονται επαρκώς. Επιπλέον, τονίστηκε η σημασία της θεσμικής αναγνώρισης των Κέντρων, ως βασικών φορέων πρόληψης, προκειμένου να μειωθεί η γραφειοκρατία και να διασφαλιστεί η σταθερότητα στη λειτουργία τους.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα Κέντρα Πρόληψης, ανέδειξε την ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων Υπουργείων μέσω μνημονίων συνεργασίας, καθώς και τη δημιουργία μιας ενιαίας βάσης δεδομένων για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των Κέντρων Πρόληψης, επισημάνθηκε η ανάγκη ύπαρξης μακροπρόθεσμου σχεδιασμού με επαρκείς πόρους, τόσο οικονομικούς όσο και ανθρώπινου δυναμικού. Τέλος, η εντατικοποίηση των ενημερωτικών δράσεων στις γειτονιές και η υπαγωγή των Κέντρων υπό την εποπτεία των Δήμων θεωρείται ότι θα ενισχύσουν την αποτελεσματικότητά τους.

Εν κατακλείδι, τα Κέντρα Πρόληψης αποτελούν βασικούς πυλώνες της κοινότητας για την πρόληψη εξαρτήσεων και την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας, ωστόσο η λειτουργία τους χρειάζεται σημαντική ενίσχυση σε επίπεδο πόρων, θεσμικής στήριξης και ευαισθητοποίησης της κοινωνίας.

## Βιβλιογραφία

### Ελληνική

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά 2023. Ετήσια Έκθεση ΕΚΤΕΠΝ 2023: Η κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών και των οιοπνευματωδών στην Ελλάδα. Αθήνα: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας 'ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ' (ΕΠΙΨΥ)

ΕΚΤΕΠΝ, 2020. Το νέο πρόγραμμα και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά για την περίοδο 2021-2025 (<https://www.ektepn.gr/news/EU-drugs-strategy-action-plan-2021-2025>)

Ζουμπουρδικούδης Χρήστος, Τα Κέντρα Πρόληψης σε περιόδους κρίσεως, τρόπος λειτουργίας, προοπτικές και προκλήσεις», Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Τμήμα Νομικής ΔΠΜΣ «Ποινικό Δίκαιο Και Εξαρτήσεις».

Μαλικιώζη -Λοϊζου, Μ. (2012), Συμβουλευτική Ψυχολογία. Αθήνα: Πεδίο

Σκούρου Μαρία, Η πρωτογενής πρόληψη κατά των εξαρτησιογόνων ουσιών και η εφαρμογή της μέσω των κέντρων πρόληψης, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

### Ξενόγλωσση

Bryman, A. (2016). Social Research Methods. Oxford University Press.

Creswell, J. W. (2013). Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches. SAGE Publications.

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches. SAGE Publications.

Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). "Comparison of Convenience Sampling and Purposive Sampling". American Journal of Theoretical and Applied Statistics, 5(1), 1-4.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). Interviews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing. SAGE Publications.

Mason, J. (2018). Qualitative Researching. SAGE Publications.

Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). "Purposeful Sampling for Qualitative Data Collection and Analysis in Mixed Method Implementation Research". Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research, 42(5), 533-544.

Patton, M. Q. (2015). Qualitative Research & Evaluation Methods. SAGE Publications.

Ritchie, J., Lewis, J., Nicholls, C. M., & Ormston, R. (2013). *Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers*. SAGE Publications.

Smith, J. A., & Osborn, M. (2008). "Interpretative Phenomenological Analysis". Στο J. A. Smith (Επιμ.), *Qualitative Psychology: A Practical Guide to Research Methods* (σ. 53-80). SAGE Publications.

### Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

<https://www.okana.gr/el/services/prolipsi/kentra-prolipsis>

<https://kpargo.gr/>

<https://kpodiporiko.blogspot.com/>

<https://kpzografou.gr/>

<https://kentroprolipsisarixis.blogspot.com/>

<https://www.kp-stathmos.gr/>

<https://www.pronoi.org.gr/>

<https://kpilios.gr/>

<https://kpirida.gr/>

<https://faethon.org/>

<https://www.athinaygeia.gr/>

<https://kpalimou.gr/>

<https://kpglyfadas.gr/domi/>

<https://kpiliotropio.gr/>

## Παράρτημα Ι-Ερωτηματολόγιο Έρευνας

### ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας

Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας  
Αττικής- Social Network Αττική

Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Αττικής

Αθήνα, Μάιος 2024

## ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Η πρόληψη των εξαρτήσεων είναι μια πολυδιάστατη έννοια που εμπεριέχει παρεμβάσεις σε πολλαπλά επίπεδα, με έμφαση στην ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση των παιδιών, νέων και των οικογενειών τους, αλλά και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Προς την κατεύθυνση αυτή, συμβάλλουν τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας (εφεξής Κέντρα Πρόληψης), που βασίζονται στη φιλοσοφία της αγωγής και της προαγωγής της υγείας και επιδιώκουν την ευαισθητοποίηση των φορέων και των πολιτών των τοπικών κοινωνιών, με σκοπό την ενεργοποίησή τους στον αγώνα της πρόληψης.

Υπό το πρίσμα αυτό, η παρούσα έρευνα, στοχεύει να διερευνήσει μια σειρά από ζητήματα που αφορούν τη λειτουργία των Κέντρων Πρόληψης, στα χωρικά όρια της Περιφέρειας Αττικής, το ρόλο τους στην αντιμετώπιση του φαινομένου, καθώς και τη σημασία του έργου τους στα πλαίσια της κοινότητας. Παράλληλα, στόχος είναι η καταγραφή τυχόν δυσκολιών που μπορεί να αντιμετωπίζουν κατά τη λειτουργία τους και των προτάσεων τους για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και την περαιτέρω προώθηση της πρόληψης των εξαρτήσεων.

Το παρόν ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται από τους επιστημονικά υπεύθυνους των Κέντρων Πρόληψης της Περιφέρειας Αττικής.

Σας επισημαίνουμε ότι οι απαντήσεις σας είναι απολύτως εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της έρευνας.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

## ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Διακριτικός τίτλος Κέντρου Πρόληψης:	
Όνοματεπώνυμο Επιστημονικά Υπευθύνου /Υπεύθυνης:	
Ειδικότητα Επιστημονικά Υπευθύνου /Υπεύθυνης :	
Διεύθυνση :	
Τηλέφωνο Επικοινωνίας:	
Email:	

1

Πόσο σημαντικό θεωρείτε ότι είναι το έργο των Κέντρων Πρόληψης μέσα σε μια κοινότητα και γιατί;

2

Αναφέρετε τα προγράμματα/υπηρεσίες/δράσεις/πρωτοβουλίες του Κέντρου σας.



3 Σε ποια ομάδα-στόχο επικεντρώνονται οι παρεμβάσεις/ δράσεις σας, στην τοπική κοινότητα;

4 Από την εμπειρία σας, σε ποια ομάδα θεωρείτε ότι συντρέχει ο υψηλότερος βαθμός κινδύνου από τις εξαρτήσεις;

5 Ποιοι είναι οι στόχοι των παρεμβάσεων/δράσεων που υλοποιεί το Κέντρο;

6 Το επιστημονικό προσωπικό του Κέντρου σας, έχει παρακολουθήσει σεμινάρια/ έχει εκπαιδευτεί πρόσφατα σε ζητήματα πρόληψης των εξαρτήσεων και ψυχοκοινωνικής υγείας ;

7 Πως επιτυγχάνεται η επαρκής ενημέρωση των ενδιαφερόμενων σε σχέση με τις δράσεις σας: α) για την πρόληψη των εξαρτήσεων; β) για την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας;

8

Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η συμμετοχή γονέων/εκπαιδευτικών στις δραστηριότητες των προγραμμάτων πρόληψης;

9

Με ποιους φορείς συνεργάζεστε συχνότερα για την εκπόνηση και την υλοποίηση των δράσεων του Κέντρου ;

10

Ποια είναι η συχνότητα των αιτημάτων στο Κέντρο σας (κατ' εκτίμηση) , για την παροχή συμβουλευτικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης (εβδομαδιαία, μηνιαία); Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί για να λάβουν τη συγκεκριμένη υπηρεσία, από την υποβολή του αιτήματός τους για υποστήριξη;

11

Από το συνολικό αριθμό των ωφελούμενων που εξυπηρετείτε, ποιο είναι το ποσοστό (κατ' εκτίμηση) των ωφελούμενων που παραπέμπετε σε άλλες δομές και σε ποιες;

50

12

Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζετε κατά τη λειτουργία του Κέντρου (π.χ έλλειψη προσωπικού, κοινωνική απήχηση, οικονομικά προβλήματα);

13

Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και την καλύτερη λειτουργία του Κέντρου;

14

Ποιες αλλαγές πιστεύετε ότι πρέπει να γίνουν για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης;